

Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland

Jaarrapport 2013

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland
Postbus 90170
5000 LM Tilburg
E-mail: spun@achmea.nl
Telefoon: (013) 462 19 92
Internetsite: www.spun.nl

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

INHOUDSOPGAVE

Pagina

A	Voorwoord	4
B	Kerncijfers	6
C	Verslag van de deelnemersraad	10
D	Bestuursverslag	13

JAARREKENING

1	Balans per 31 december 2013	55
2	Staat van baten en lasten over 2013	56
3	Kasstroomoverzicht 2013	57
4	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	58
5	Toelichting op de balans per 31 december 2013	66
6	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2013	83

OVERIGE GEGEVENS

1	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	89
2	Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum	89
3	Actuariële verklaring	90
4	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	92

BIJLAGEN

1	Verloopstaat deelnemers	95
---	-------------------------	----

A VOORWOORD

VOORWOORD

2013; een cruciaal jaar voor SPUN

Het jaar 2013 stond toch vooral in het teken van het eindigen van het herstelplan. Als de financiële positie aan het einde van het jaar onvoldoende zou zijn hersteld, moest het bestuur de aankondiging doen de pensioenen te verlagen. Het herstel is onvoldoende gebleken, ondanks een overeengekomen aanvullende premiestorting van de werkgever. Dat heeft geleid tot het uitermate pijnlijke besluit de pensioenuitkeringen en -aanspraken per 1 april 2014 te verlagen.

De deelnemersraad heeft in augustus 2013 beroep ingesteld bij de Ondernemingskamer van het Amsterdamse Gerechtshof tegen het bestuursbesluit tot implementatie van de 12e nota van wijziging van het Unisys pensioenreglement. Pogingen van het bestuur deze juridische procedure te voorkomen zijn niet geslaagd. Het bestuur heeft zowel inhoudelijk als procesmatig verweer gevoerd tegen de door de deelnemersraad ingestelde beroep. In januari 2014 heeft het Hof het procesmatige verweer van het bestuur gehonoreerd, de deelnemersraad werd niet-ontvankelijk verklaard.

De dienstverlening aan de deelnemers is gebaat bij een 'state of the art' uitvoering van de pensioenen, tegen redelijke kosten. Het niet meer in eigen beheer voeren van de pensioenadministratie is daarvoor de beste garantie. Na een intensief selectieproces heeft het bestuur Syntrus Achmea Pensioenbeheer als beste uitvoeringsorganisatie voor SPUN gekozen. De continuïteit van de dienstverlening aan de deelnemers is daardoor gewaarborgd.

In 2014 wordt een nieuw bestuursmodel geïntroduceerd. Vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden treden voor het eerst toe tot het bestuur. Taken van de deelnemersraad worden overgeheveld naar een nieuw verantwoordingsorgaan, waarvan de samenstelling bovendien wijzigt. De pensioenregelingen moeten worden aangepast, vanwege wijzigingen in de belastingwetgeving per 1 januari 2015. Waarschijnlijk worden er ook nog andere wettelijke 'spelregels' geïntroduceerd die van invloed zijn op de pensioenregeling en de uitvoering daarvan.

Het bestuur dankt allen - binnen en buiten het pensioenfonds - voor hun betrokkenheid bij het pensioenfonds. Het sterkt het bestuur in haar opdracht te komen tot een evenwichtige afweging van de belangen van de bij SPUN betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers.

Schiphol-Rijk, 25 juni 2014

Namens het bestuur
Ir. W. P. Brandse

B KERNCIJFERS

KERNCIJFERS

Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

	2013		2012		2011		2010		2009	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Deelnemers	322	11,7	327	11,8	365	13,1	384	13,6	427	14,6
Gewezen deelnemers	1.285	46,8	1.367	49,4	1.450	51,9	1.554	54,9	1.637	55,9
Pensioengerechtigden	1.140	41,5	1.072	38,8	980	35,0	892	31,5	864	29,5
	<u>2.747</u>	<u>100,0</u>	<u>2.766</u>	<u>100,0</u>	<u>2.795</u>	<u>100,0</u>	<u>2.830</u>	<u>100,0</u>	<u>2.928</u>	<u>100,0</u>

Premiebijdragen, saldo waardeoverdrachten, pensioenuitkeringen en pensioenuitvoerings- en administratiekosten (x € 1.000)

	2013	2012	2011	2010	2009
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	12.814	6.142	5.532	15.432	41.618
Premiebijdragen voor risico deelnemers	839	332	355	342	334
	<u>13.653</u>	<u>6.474</u>	<u>5.887</u>	<u>15.774</u>	<u>41.952</u>
Saldo waardeoverdrachten risico pensioenfonds	102	-	-	-	-
Saldo waardeoverdrachten risico deelnemers	-287	-69	-	-	-
	<u>-185</u>	<u>-69</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Pensioenuitkeringen	13.643	12.508	11.080	10.152	9.380
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.314	1.271	1.325	1.233	1.073

Technische voorzieningen, stichtingskapitaal en reserves, belegd vermogen (x € 1.000) en dekkingsgraad (%)

	31-12-2013	31-12-2012	31-12-2011	31-12-2010	31-12-2009
Technische voorzieningen					
- voor risico pensioenfonds	377.826	404.008	373.443	333.606	302.200
- voor risico deelnemers	2.638	1.985	1.602	1.386	953
	<u>380.464</u>	<u>405.993</u>	<u>375.045</u>	<u>334.992</u>	<u>303.153</u>
Stichtingskapitaal en reserves	15.212	-425	-988	13.542	20.988
Beleggingen					
- voor risico pensioenfonds	394.418	408.988	362.994	333.175	310.449
- voor risico deelnemers	2.638	1.985	1.602	1.386	953
Liquide middelen	4.861	2.613	1.045	1.075	10.260
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	596	582	591	596	12
Saldo overige activa en passiva	-6.837	-8.600	7.825	12.302	2.467
Totaal belegd vermogen	<u>395.676</u>	<u>405.568</u>	<u>374.057</u>	<u>348.534</u>	<u>324.141</u>
Aanwezige dekkingsgraad	104,0	99,9	99,7	104,1	106,9
Vereiste dekkingsgraad	108,0	106,8	107,6	108,4	109,0
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0	104,1	104,1	104,1	104,1

Verdeling beleggingsportefeuille voor risico pensioenfonds (x € 1.000)

	31-12-2013		31-12-2012		31-12-2011		31-12-2010		31-12-2009	
	%		%		%		%		%	
Vastgoed beleggingen	5.450	1,4	5.309	1,3	5.507	1,5	5.496	1,7	5.428	1,8
Aandelen	57.767	14,7	37.656	9,2	32.461	9,0	33.256	10,1	29.242	9,6
Vastrentende waarden	301.160	76,4	322.611	79,1	290.407	80,3	266.209	80,6	242.407	79,5
Derivaten	13.912	3,5	23.380	5,7	16.914	4,7	8.967	2,7	6.799	2,2
Overige beleggingen	16.118	4,0	18.952	4,7	16.510	4,5	16.486	4,9	21.148	6,9
	<u>394.407</u>	<u>100,0</u>	<u>407.908</u>	<u>100,0</u>	<u>361.799</u>	<u>100,0</u>	<u>330.414</u>	<u>100,0</u>	<u>305.024</u>	<u>100,0</u>
Derivaten met een negatieve waarde	11		1.080		1.195		2.761		5.425	
	<u>394.418</u>		<u>408.988</u>		<u>362.994</u>		<u>333.175</u>		<u>310.449</u>	

Beleggingsopbrengsten en kosten vermogensbeheer risico pensioenfonds (x € 1.000)

	2013	2012	2011	2010	2009
Directe opbrengsten	9.224	8.230	7.743	2.321	170
Indirecte opbrengsten	-16.406	31.918	26.601	19.145	20.790
Kosten vermogensbeheer	-1.082	-859	-737	-863	-587
	<u>-8.264</u>	<u>39.289</u>	<u>33.607</u>	<u>20.603</u>	<u>20.373</u>

Beleggingsopbrengsten risico deelnemers (x € 1.000)

	2013	2012	2011	2010	2009
Beleggingsopbrengsten	<u>101</u>	<u>120</u>	<u>5</u>	<u>68</u>	<u>94</u>

Beleggingsrendement voor risico pensioenfonds

	2013	2012	2011	2010	2009
	%	%	%	%	%
Totaal rendement	-2,2	11,4	10,7	6,9	7,7
Benchmark rendement	-2,1	11,4	10,7	6,6	6,2

Gemiddelde duration Technische Voorziening

Deelnemers	18,3	18,7	18,8	18,5	18,0
Gewezen deelnemers	18,8	18,8	18,6	17,4	17,2
Pensioengerechtigden	10,0	10,2	9,8	9,3	8,9

C VERSLAG VAN DE DEELNEMERSRAAD

Secretariaat
R.J. Oostergo
Hazeveld 23
2405AD
Alphen aan den Rijn

Aan het Bestuur van de
Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland
T.a.v. de heer G. Bierlaagh, secretaris
Tupolevlaan 1
1119 NW Schiphol-Rijk

Alphen aan den Rijn, 5 juni 2014
Referentie: DNR/1406062

Onderwerp: **advies Bestuursverslag 2013**

Geachte heer Bierlaagh,

Wij ontvingen de adviesaanvraag betreffende het Bestuursverslag 2013 op 15 april 2014 met de versie van het verslag dd 4 april 2014. Wij hebben u op basis van dit document alsmede een tweede versie meerdere wijzigingen, aanvullingen en vragen reeds doen toekomen. Het advies dat wij thans uitbrengen is gebaseerd op de derde versie die wij op 27 mei hebben ontvangen.

De Deelnemersraad kan uiteraard de teleurstelling, die het Bestuur uit in het voorwoord, niet delen. De deelnemersraad vindt het niet gepast een voor alle deelnemers zeer beladen onderwerp in een voorwoord op te nemen. De Deelnemersraad werd helaas gedwongen de stap naar de rechter te nemen. Zij betreurt het nog steeds dat de Ondernemingskamer niet is ingegaan op een inhoudelijke behandeling en het heeft gelaten bij niet-ontvankelijk verklaren.

De Deelnemersraad betreurt het dat de ontvangen versies van het jaarverslag zich moeilijk laten lezen en dat er niet een algemene index wordt gehanteerd bij het tot stand komen van het document. Geconstateerd wordt dat er ook doublures ontstaan in het document.

De Deelnemersraad heeft ten tijde van het uitbrengen van dit advies nog geen kennis genomen van de volledige actuariële verklaring waarnaar op blz. 39 wordt verwezen. Ook de cijfers van de jaarrekening 2013 en de controleverklaring van de accountant zijn niet aangetroffen. Bij het uitbrengen van het advies zijn ook deze documenten buiten beschouwing gebleven.

In de bijlage zijn nog een aantal tekstaanpassingen cq correcties opgenomen.

Wij zien de reactie van het Bestuur op het advies met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Deelnemersraad Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland

R.J. Oostergo
Secretaris a.i.

Bijlage:1

Deelnemersraad SPUN
Secretariaat R.J. Oostergo
Hazeveld 23
2405 AD Alphen a/d Rijn

Schiphol-Rijk, 25 juni 2014
Referentie: spun/gbi/14.031

Betreft: Bestuurlijke reactie op advies bestuursverslag 2013 van deelnemersraad

Geachte heer Oostergo,

Het bestuur Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland (hierna SPUN) bevestigt de goede ontvangst van de brief van 5 juni 2014. In de brief verwoordt de deelnemersraad haar advies inzake het bestuursverslag 2013. Naar aanleiding waarvan ik u, namens het bestuur, als volgt bericht.

Jaarwerk

Inherent aan het jaarwerkproces is de volgtijdelijke oplevering van documenten. Pas nadat de het bestuursverslag is vastgesteld geeft de accountant zijn definitieve controleverklaring af. Met dezelfde reden is het niet mogelijk de volledige c.q. definitieve actuariële verklaring in het concept bestuursverslag op te nemen. Vanwege het uitbesteden van de financiële administratie wordt het SPUN jaarverslag samengesteld door Syntus Achmea; SPUN levert de onderliggende documenten, zoals bestuursverslag aan. De algemene index, waarover de deelnemersraad een opmerking maakt, maakt deel uit van de werkzaamheden van Syntus Achmea. Inmiddels heeft de deelnemersraad de beschikking gekregen over de concept jaarrekening. Bij de directeur van het pensioenfonds was niet eerder bekend dat de deelnemersraad inzicht wilde hebben in de financiële gegevens.

Voorwoord

In het advies over het bestuursverslag 2012 heeft de deelnemersraad gesteld als een leidraad te willen hanteren - en blijvend van belang zijnde - het geven van inzicht in de gevolgen van genomen beslissingen. De focus van het bestuur was in 2013 vooral gericht op de uitbesteding van de administratie, een mogelijke verlaging van de pensioenen en de (mogelijke gevolgen van de) procedure bij de Ondernemingskamer. Het licht dan ook voor de hand dat deze drie kernelementen van het bestuursbeleid terugkeren in het voorwoord. Het zal niet verbazen dat het bestuur een andere visie heeft op de noodzaak de rechter in te schakelen over een verschil van inzicht met betrekking tot de indexatie-ambitie.

Het bestuur dankt de deelnemersraad voor het advies. Het bestuur heeft het advies besproken doch besloten het voorwoord ongewijzigd in tact te laten. Met het per 1 juli 2014 aantredende verantwoordingsorgaan maakt het bestuur afspraken over de beoordeling van het bestuursverslag 2014. Het advies van de deelnemersraad en deze brief worden in het jaarverslag 2013 opgenomen.

Met vriendelijke groet,
Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland

W. Brandse
Voorzitter

D BESTUURSVERSLAG

1. Karakteristieken van het pensioenfonds

1.1. Profiel

Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland (SPUN) is opgericht op 3 juni 1986 en statutair gevestigd te Amsterdam. Het pensioenfonds heeft tot doel uitvoering te geven aan het pensioenregelingen, zoals die gelden voor de (voormalige) werknemers van Unisys in Nederland (hierna Unisys Nederland). De stichting onderhoudt uitvoeringsovereenkomsten met de volgende ondernemingen:

- Unisys Nederland NV
- Unisys Corporation IDC
- Unisys Europe Africa Services BV

De laatste statutenwijziging vond plaats op 7 september 2011. De stichting is ingeschreven in het Handelsregister onder nummer 41205530.

1.2. Organisatie

1.2.1. Bestuur

De samenstelling van het bestuur ultimo 2013 is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
W. Brandse	Voorzitter /penningmeester	Werkgevers	December 2016 *
W. Hamers	Vice voorzitter	Werknemers	December 2014
R. Topsvoort	Secretaris	Werknemers	December 2015
E. Nilsson	Lid	Werkgevers	December 2014
W. van der Gaag	Lid	Werknemers	December 2014
C. Gunning	Lid	Werkgevers	December 2015
M. Eisma	Lid	Werkgevers	December 2015
H. den Dulk	Lid	Werknemers	December 2016 *

*In het verslagjaar liep de termijn waarvoor het bestuurslid was benoemd af. Het bestuurslid was herbenoembaar en is wederom voor een periode van 3 jaar benoemd.

Per 1 juli 2014 wordt een nieuw bestuursmodel van kracht. Dat leidt tot enkele mutaties in het bestuur. Per dezelfde datum geldt een nieuw rooster van aftreden. Tevens worden per 1 juli 2014 nieuwe statuten van kracht, waarin een wijziging van de zittingstermijn is opgenomen.

1.2.2. Dagelijks beleid

Het bestuur heeft het dagelijkse beleid gedelegeerd aan twee bestuursleden, te weten de voorzitter en de secretaris. Samen met de directeur van het pensioenfonds bepalen zij de dagelijkse gang van zaken, waaronder de voorbereiding van de bestuursvergaderingen.

Bij het pensioenfonds waren eind 2013 in dienst:

Naam	Functie
G. Bierlaagh	Directeur
P. de Waal	Administrateur

Voor SPUN waren in 2013 verder werkzaam, mevrouw M. Ghiraw als financieel manager (tot 1 juli) en de heer H. de Nennie, als consultant pensioenadministratie (part time, tot 1 december). Zij waren niet in dienst van het pensioenfonds.

1.2.3. Verantwoordingsorgaan

Het pensioenfonds heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld dat ultimo boekjaar als volgt is samengesteld:

Naam	Vertegenwoordiger uit kring van	Einde zittingsduur
M. Grefkens	Werknemers	Juni 2015
A.G. van Setten	Werkgevers	Juni 2014
P. Jongen	Pensioengerechtigden	Juni 2014 *

*In overleg met de voordragende vereniging is besloten dat de zittingsduur van de vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden te verlengen met een jaar tot het nieuwe bestuursmodel van kracht wordt.

1.2.4. Intern toezicht

Het pensioenfonds vult het intern toezicht in door middel van een visitatiecommissie, bestaande uit drie onafhankelijke leden.

In 2013 is de opdracht gegeven tot het houden van een visitatie. De feitelijke visitatie staat gepland voor januari 2014.

1.2.5. Deelnemersraad

De deelnemersraad is samengesteld uit vertegenwoordigers namens de werknemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. De deelnemersraad is op 31 december van het kalenderjaar 2013 als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Vertegenwoordiger namens
E. Nagel	Voorzitter	Werknemers
S. Tuijp	Lid	Pensioengerechtigden/gewezen deelnemers
A. Heijma	Secretaris	Pensioengerechtigden/gewezen deelnemers
R. Oostergo	Notulist	Pensioengerechtigden/gewezen deelnemers
T. Bunck	Vice voorzitter	Werknemers
J. Hendriks	Lid	Pensioengerechtigden/gewezen deelnemers
L. Zoetekouw	Lid	Werknemers

De deelnemersraad is geïnstalleerd in januari 2012. Aan de zittingsduur komt een einde per 1 juli 2014 wanneer het nieuwe bestuursmodel van kracht wordt.

1.2.6. Beleggingscommissie

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Zij stelt het strategische beleggingsbeleid vast en houdt toezicht op de uitvoering daarvan. Het bestuur wordt in haar beleidsmatige taken ondersteund door de beleggingscommissie en heeft ook taken aan de beleggingscommissie gedelegeerd. De beleggingscommissie voert haar taken uit op basis van een door het bestuur verstrekt mandaat. De beleggingscommissie adviseert het bestuur in algemene zin over het vermogensbeheer. De beleggingscommissie ziet daarnaast onder meer toe op de uitvoering van het beleggingsbeleid conform de door het bestuur gegeven richtlijnen, adviseert het bestuur over het wijzigingen van het beleggingsbeleid en monitort de vermogensbeheerder. De commissie is samengesteld uit leden van het bestuur, een voormalig bestuurslid, een externe deskundige en de directeur van het pensioenfonds.

In de beleggingscommissie hebben op 31 december 2013 zitting:

Naam	Vertegenwoordiger namens / Functie
W. Zwang	Werkgevers
R. Topsvoort	Werknemers
M. Euverman	Externe deskundige
G. Bierlaagh	Directeur

1.2.7.Overige commissies

Naast de beleggingscommissie kent het pensioenfonds de mogelijkheid om permanente en tijdelijke commissies in te stellen.

Permanente commissies in 2013 waren:

Klachtencommissie, die het bestuur adviseert over een adequate reactie op de door een deelnemer ingediende klacht.

Communicatiecommissie, die het bestuur adviseert over het communicatiebeleid van het pensioenfonds en de uitvoering daarvan.

Personeelscommissie, die verantwoordelijk is voor het personeelsbeleid van de medewerkers van het pensioenfonds.

1.2.8.Uitbestede werkzaamheden

Het pensioenfonds heeft het vermogensbeheer van de collectieve middelen uitbesteed aan MN Services. Het pensioenfonds heeft met MN een overeenkomst voor fiduciair management gesloten. Bij ING IM zijn onder beheer de geblokkeerde beleggingsrekeningen ten behoeve van de deelnemers aan de beschikbare premieregelingen. De premies worden belegd in door het bestuur geselecteerde beleggingsfondsen. Met ingang van 1 juli 2013 is de pensioen- en de financiële administratie uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer (zie paragraaf 2.10).

De eindverantwoordelijkheid voor de juiste uitvoering van deze uitbestede werkzaamheden rust, conform de eisen van de Pensioenwet, bij het bestuur.

1.2.9.Externe deskundigen

Het pensioenfondsbestuur wordt bijgestaan door de volgende externe deskundigen:

- Sprenkels & Verschuren voor actuariel advies,
- Sprenkels & Verschuren voor advies over het vermogensbeheer,
- Stibbe advocaten en Blue Sky Group voor (pensioen)juridische advisering,
- Towers Watson voor communicatieadvies.
- PF Support voor naleving gedragscode

PricewaterhouseCoopers Accountants is de onafhankelijke (externe) accountant van het pensioenfonds. Milliman Pensioenen is de certificerende actuaris

2. Verslag van het bestuur

2.1. Hoofdpijnen

Het jaar 2013 stond vooral in het teken van het einde van het kortetermijnherstelplan. De financiële situatie per 31 december 2013 bepaalde of het bestuur moest besluiten tot het verlagen van de pensioenen. Zeker in de tweede helft van het boekjaar speelde de vraag of de financiële situatie van SPUN voldoende zou zijn verbeterd om een verlaging te voorkomen. Over de besluitvorming en wat daaraan vooraf ging gaat paragraaf 2.2. In paragraaf 2.3 wordt stil gestaan bij de door de deelnemersraad geïnitieerde procedure bij de Ondernemingskamer. De ontwikkelingen op financiële markten werden gedomineerd door de politiek en de centrale banken. De invloed op het financiële resultaat van het pensioenfonds over 2013 wordt toegelicht in paragraaf 2.4.

2.2. Einde van het kortetermijnherstelplan

SPUN had eind 2008 een dekkingsgraad die beneden het wettelijk vereist minimum lag. Vanwege dat dekkingstekort heeft SPUN in maart 2009 een korte- en langetermijnherstelplan bij De Nederlandsche Bank (DNB) ingediend. In dat document staan de maatregelen beschreven om uiterlijk binnen 3 jaar weer op een dekkingsgraad van 104,1% en om binnen 15 jaar weer op het vereist eigen vermogen (een dekkingsgraad van circa 109%) uit te komen. Een belangrijke herstelmaatregel was de bijstorting door Unisys Nederland. In april 2012 is het herstelplan herzien en de looptijd van het korte termijnherstelplan verlengd tot eind 2013. De aanleiding daarvoor vormde onder meer de nieuwe afspraken van SPUN met Unisys Nederland over de financiering van de pensioenen.

2.2.1. De herstelmaatregelen

In het oorspronkelijke herstelplan was opgenomen dat Unisys Nederland eventuele tekorten bij het pensioenfonds zou dragen. Op grond van de vigerende financieringsovereenkomst was Unisys Nederland naar de stand van de dekkingsgraad per 31 december 2008, volgens SPUN, een herstell premie verschuldigd van € 32,2 miljoen. Daarvan is door Unisys Nederland in 2009 € 12,3 miljoen voldaan. Toen betaling van het restant uitbleef en ook overleg niet tot een minnelijke regeling leidde, is SPUN bij de Rechtbank in Amsterdam een procedure tegen Unisys Nederland gestart. Inzet daarvan was het langs juridische weg afdwingen van de betaling van het restant van de aanvullende premie over 2009, ter grootte van € 19,9 miljoen. Op 16 januari 2012 heeft de Kantonrechter uitspraak gedaan. De rechter heeft de vordering van SPUN om Unisys Nederland te veroordelen tot betaling van het bedrag van € 19,9 miljoen afgewezen. De rechter concludeerde dat in de gegeven omstandigheden het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar wordt geacht dat SPUN onverkort aanspraak maakte op betaling van € 32,2 miljoen. Naar het oordeel van de rechter brengen de aanvullende eisen van redelijkheid en billijkheid met zich mee dat de bijstortingsregeling in de vigerende financieringsovereenkomst moest worden aangevuld, zodat daarop de herstelperiode van artikel 140 Pensioenwet van toepassing zou zijn. Dat oordeel hield in dat Unisys Nederland over 2009 geen aanvullende premie van € 32,2 miljoen was verschuldigd, doch € 12,3 miljoen. Dat bedrag had Unisys Nederland in 2009 al aan SPUN voldaan.

Op 31 december 2011 liep het oorspronkelijke herstelplan af. Op grond van de Pensioenwet moest SPUN op dat moment over het wettelijke minimaal vereiste eigen vermogen beschikken. Zolang het juridische geschil met Unisys Nederland niet finaal was beslecht, bestond er onzekerheid over de vraag of Unisys Nederland de aanvullende premie (volledig) zou betalen. Dit bracht met zich mee dat er onzekerheid bestond over de vraag of SPUN wel tijdig uit de tekortsituatie zou geraken. Het bestuur heeft daarom in december 2011 bij DNB een verzoek ingediend de hersteltermijn te verlengen. Een uitspraak van de rechter zou, zo heeft SPUN betoogd, (meer) zekerheid geven over de financiële positie van SPUN en was daarmee van doorslaggevend belang voor de besluitvorming over de eventuele verlaging van de pensioenen. Want de pensioenen moeten worden verlaagd als aan het einde van de hersteltermijn er nog een tekort is. DNB heeft ingestemd met een verlenging met 3 maanden, tot 31 maart 2012.

Naar aanleiding van het vonnis van de Kantonrechter (zie hiervoor) constateerde DNB dat SPUN aanvullende herstelmaatregelen moest nemen. DNB kwam tot dit oordeel omdat door het vonnis er geen zekerheid meer bestond dat Unisys Nederland de herstell premies zou voldoen. De voor SPUN negatieve uitspraak betekende voor toezichtdoeleinden dat de vorderingen op Unisys Nederland als herstelmaatregel kwamen te vervallen. Het uitblijven van aanvullende herstelmaatregelen zou neer komen op het verlagen van de pensioenrechten van de pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers. Gelet op de dekkingsgraad eind maart 2012 zou de verlaging circa 10% bedragen. Want door de pensioenen met dat percentage te verlagen ontstond weer evenwicht tussen de bezittingen en de verplichtingen van een pensioenfonds.

De directie van Unisys Nederland en het SPUN bestuur zijn in overleg getreden over deze dreiging van het verlagen van de pensioenen. Mede gehoord het advies van de actuaar heeft het bestuur, na intensieve onderhandelingen, in maart 2012 een overeenkomst met Unisys Nederland bereikt. Bij deze 'pensioen deal' was ook de ondernemingsraad van Unisys Nederland betrokken, vanwege de arbeidsvoorwaardelijke elementen in de nieuwe pensioenafspraken die zijn gemaakt. Onderdeel van de afspraken zijn:

- de betaling door Unisys Nederland van een lumpsum ter grootte van € 26 miljoen, te voldoen in 2012 en 2013, verdeeld over 7 termijnen; en
- een rendementsgarantie van maximaal € 7,5 miljoen, wanneer eind 2013 sprake is een dekkingstekort.

Het bestuur heeft DNB er van kunnen overtuigen dat de afspraken met Unisys Nederland in het belang waren van alle bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden. Nadat DNB kennis heeft kunnen nemen van de financiële onderbouwing van de afspraken en de overige stukken is in mei 2012 met de verzochte verlenging van de hersteltermijn ingestemd.

.. hebben een verlaging van de pensioenen niet kunnen voorkomen.

Het weergegeven van de voorgeschiedenis van het beoogde herstel is relevant omdat de intentie van de pensioenafspraken was een dreigende verlaging van de pensioenen in 2012 te voorkomen. Een verlaging van de pensioenen werd daarmee niet uitgesloten, want de financiële situatie van het pensioenfonds kan zich altijd anders ontwikkelen dan geprognosticeerd. De projectie was dat de dekkingsgraad van SPUN per het einde van de hersteltermijn 104,1% zou bedragen. De voorlopige dekkingsgraad is per eind 2013 uitgekomen op 100,2 %. Daarmee werd de voorwaardelijke rendementsgarantie een onvoorwaardelijke vordering op Unisys Nederland. De rendementsgarantie van € 7,5 miljoen was een extra financieel vangnet. Die bijstorting laat zich vertalen in 2%-punt dekkingsgraad die daarmee uitkomt op 102,2% (exclusief aanvullende maatregelen). Er is dan nog steeds sprake van een dekkingstekort. Zie paragraaf 2.5 voor de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2013.

2.2.2. Besluitvorming over verlagen

De definitieve besluitvorming over het verlagen van de pensioenen heeft plaatsgevonden in februari 2014. In het najaar van 2013 heeft het bestuur de besluitvorming voorbereid, voor het geval de dekkingsgraad per het einde van de hersteltermijn niet aan het wettelijk vereiste minimum zou voldoen en Unisys Nederland niet bereid zou zijn het tekort aan te vullen. Het bestuur constateerde dat alle sturingsmiddelen zijn ingezet en er geen andere optie was dan de pensioenen te verlagen om te voldoen aan het minimaal vereist eigen vermogen per het einde van de hersteltermijn. Het bestuur ging uit van een pro rata verlaging van alle opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten. Het bestuur heeft bij het formuleren van deze verdelingsregel onderzocht of uitzonderingen op de hoofdregel mogelijk zijn. Het differentiëren van de verlaging c.q. het maken van onderscheid tussen groepen belanghebbenden stuit volgens het bestuur op bezwaren, bijvoorbeeld van juridische aard. De volgende scenario's zijn onder meer de revue gepasseerd:

- Bij het bepalen van de verlaging kan rekening worden gehouden met het niet-verhogen van de uitkeringen van de pensioengerechtigden, waardoor zij substantieel hebben bijgedragen aan het herstel. Niet iedere pensioengerechtigde heeft echter in dezelfde mate te maken gehad met het gemis aan indexatie, dat is afhankelijk van moment van pensionering. Uitvoering van een gedifferentieerde verlaging - waarbij rekening wordt gehouden met ieders gemiste indexatie – leidt tot een individuele benadering. Dat is uit praktisch oogpunt onwenselijk en waarschijnlijk juridisch aanvechtbaar.
- Een beperking van de verlaging van de rechten van pensioengerechtigden impliceert ook een beperking van de verlaging van de aanspraken van de gewezen deelnemers. Bij het toekennen van toeslagen is immers de gelijke behandeling tussen deze groepen wettelijk geregeld. Bij het verlagen is dat niet het geval, maar het loslaten van de gelijke behandeling is niet zonder meer gerechtvaardigd.
- De verhouding tussen de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) die aan de pensioengerechtigden en de gewezen deelnemers samen is toe te rekenen bedraagt het drievoudige van de VPV van de deelnemers. Als de pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers en pensioenrechten van pensioengerechtigden worden ontzien, leidt dat tot een verlaging van de pensioenaanspraken van de deelnemers die drie maal zo groot is als bij een pro rata benadering. Dat wordt als niet evenwichtig beoordeeld.
- Een beperking van de verlaging voor pensioengerechtigden kan verder worden beargumenteerd vanwege een mindere herstelcapaciteit bij die groep deelnemers. Maar die leeftijdsgrens is niet zwart-wit, want een 63- of 64-jarige nog actieve deelnemer heeft een vergelijkbaar gebrek aan 'herstellend vermogen'.

Het bestuur heeft verder besloten de opgebouwde pensioenkapitalen uit hoofde van de beschikbare premiëregelingen buiten de verlaging van de pensioenen per 1 april 2014 te laten. Met name heeft het bestuur overwogen dat in de beschikbare premiëregelingen de elementen collectiviteit en solidariteit ontbreken en de (gewezen) deelnemers zelf het risico dragen. Daarom werd een verlaging niet gerechtvaardigd beoordeeld.

Alvorens een definitief besluit te nemen, moet het bestuur de deelnemersraad om advies vragen en andere governance regels in acht nemen, waaronder het voor 1 maart informeren van de deelnemers over de verlaging van de pensioenen, die per 1 april 2014 wordt geëffectueerd.

2.3.Procedure Ondernemingskamer

Onderdeel van de pensioenafspraken die Unisys Nederland en de ondernemingsraad in 2012 hebben gemaakt, is een wijziging van de indexatie- of toeslagregeling. Tot 1 januari 2013 besloot het bestuur elk jaar of de pensioenen konden worden verhoogd, waarbij het bestuur zich ten doel had gesteld de pensioenen met hetzelfde percentage te verhogen als het percentage waarmee de prijzen waren gestegen. Die indexatie was evenwel voorwaardelijk; de financiële situatie moest de verhoging wel toelaten. Sinds 1 januari 2013 heeft SPUN niet langer een formele ambitie om de pensioenen elk jaar te verhogen. Er wordt van jaar tot jaar gekeken wat mogelijk is. Het SPUN bestuur heeft zich via de uitvoeringsovereenkomst gecommitteerd aan de uitvoering van de nieuwe indexatieregeling. Op grond daarvan is per 1 januari 2013 een zogenoemde B-toeslag van toepassing op alle tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten.

De indexatieregeling moest volgens het bestuur worden aangepast, omdat:

- de 'oude' indexatiebepaling in het Unisys pensioenreglement niet meer aan de wet voldeed;
- de nieuwe indexatieregeling onderdeel is van de afspraken die Unisys Nederland in april 2012 met haar ondernemingsraad maakte; en
- SPUN zich verbonden had die afspraken vast te leggen in een te wijzigen pensioenreglement.

Het bestuur heeft de wijziging van de indexatieregeling vastgelegd in de 12^e nota van wijziging van het Unisys pensioenreglement. Tegen dat bestuursbesluit heeft de deelnemersraad beroep ingesteld bij de Ondernemingskamer van het Amsterdamse Gerechtshof. In het verzoekverzoekschrift heeft de deelnemersraad gesteld dat het bestuur niet in redelijkheid tot haar besluit kunnen komen, omdat de wijziging van de toeslagbepaling, in het bijzonder de vermindering van de toeslagambitie, een aanmerkelijke verslechtering voor de pensioengerechtigden en de (gewezen) deelnemers is. SPUN heeft de betrokken belangen onvoldoende afgewogen en het besluit is bovendien, aldus de deelnemersraad, in strijd met de wet en de statuten, omdat de pensioenovereenkomst niet rechtsgeldig is gewijzigd. SPUN heeft tegen deze bezwaren verweer gevoerd. Het bestuur heeft zich op het standpunt gesteld dat in de vaststellings- en de uitvoeringsovereenkomst de verplichting ligt besloten tot wijziging van de toeslagambitie. Over die wijziging heeft de deelnemersraad destijds weliswaar negatief geadviseerd maar alles overziend besloten geen beroep in te stellen bij de Ondernemingskamer. Daardoor heeft de deelnemersraad zijn recht verwerkt. Bij de wijziging van het pensioenreglement gaat het nog slechts om de juiste formulering van de gewijzigde indexatieambitie. Het beroep van de deelnemersraad richt zich niet tegen de formulering daarvan maar tegen de toeslagambitie als zodanig. In januari 2014 heeft de Ondernemingskamer het niet-ontvankelijkheidsverweer van het bestuur gehonoreerd. De wijziging van de toeslagregeling ligt besloten in eerdere besluitvorming; er is geen afbreuk gedaan aan het medezeggenschapsrecht van de deelnemersraad. Het Hof Amsterdam komt vervolgens tot de slotsom, dat de deelnemersraad niet-ontvankelijk is in zijn beroep. Daardoor komt het Hof niet meer toe aan een inhoudelijke beoordeling van het geschil. Als gevolg van deze uitspraak is het bestuursbesluit tot vaststelling van de 12^e nota van wijziging in stand gebleven.

2.4.Financiële markten

De ontwikkelingen in het boekjaar

Aan het einde van het tweede kwartaal kondigde de Amerikaanse centrale bank (Fed) aan het opkopen van obligaties te gaan afbouwen. Dit besluit van de Fed werd ingegeven door een beginnend herstel van de Amerikaanse economie en minder systeemrisico's. Bovendien was de Amerikaanse politiek in staat gebleken om enkele bezuinigingsakkoorden te sluiten. Die mededeling van de Fed deed de rentes in Amerika oplopen en ook wereldwijd werden de rentes omhoog getrokken. Er bestaat brede consensus dat het opkopen van obligaties, waardoor de liquiditeit in de economie fors toenam, heeft bijgedragen aan de gestegen prijzen van praktisch alle beleggingscategorieën. Terugdraaien van dat beleid wordt daarom verondersteld een negatieve impact te hebben op de prijzen. De koersen van aandelen en obligaties buiten de Verenigde Staten reageerden heftiger dan in het

land zelf. Vooral de prijzen van aandelen en obligaties in opkomende landen werden fors lager. De economische trends in de opkomende landen zijn enigszins verslechterd, onder meer in de vorm van een lagere groei, afnemende overschotten en hoge kredietgroei. Terwijl de prijzen van aandelen en obligaties uit die landen in de laatste jaren juist sterk waren opgedreven door de kapitaalinstroom als gevolg van het ruime monetaire beleid van centrale banken. Het economische herstel in de Europese Unie was gematigder dan in de VS. De inflatie in Europa bleef laag, duidelijk onder de doelstelling van de Europese centrale bank (ECB). De euro werd sterker ten opzichte van de dollar. De ECB reageerde door de rente te verlagen. Verder lijkt de eurocrisis geluwd te zijn, sinds de ECB heeft beloofd staatsobligaties van de periferyl landen op te kopen wanneer dat nodig is. Er worden bovendien gestage stappen gezet in de richting van een bankenunie. Op alle banken uit de Europese monetaire unie, EMU, is dan eenzelfde regelgeving, toezicht en depositogarantiestelsel van toepassing. Medio 2013 ontstond angst voor een harde landing van de Chinese economie. De hoge kredietgroei lijkt immers voor zeepbellen in onder meer huizenmarkt te zorgen. De hoge groeicijfers namen weliswaar af, maar tot een harde landing is het niet gekomen. De Japanse economie kreeg een krachtige impuls van een sterk stimulerende centrale bank, een zwakkere yen en hogere aandelenkoersen.

.. en de verwachtingen voor de komende jaren ...

Sinds de kredietcrisis van 2008 en de recessie van 2009 hebben ontwikkelde economieën een zeer traag herstel laten zien. In 2013 is een geleidelijke verbetering van de onderliggende economische omstandigheden traceerbaar. In het mondiale economische scenario voor de komende drie jaar loopt de economische groei geleidelijk op, er vindt een normalisering plaats. Dat blijkt onder meer uit de mondiale groeivoorspellingen van het IMF. De geleidelijk sterker wordende mondiale groei wordt verwacht vooral uit de trans-Atlantische regio's te komen. Maar zelfs op basis van deze meer positieve voorspellingen, zal het nog jaren duren voordat volledige bezetting van de productiecapaciteit en werkgelegenheid wordt bereikt, zo is de verwachting. Overcapaciteit beperkt de mogelijkheden voor het bedrijfsleven om de prijzen te verhogen en doordat de werkloosheid slechts langzaam afneemt, blijven de loonstijgingen laag. Dit beteugelt de inflatie. De verwachting is dat de groei van de Japanse economie weer terug zal vallen richting de 1% op een 3 jaars horizon. Dat komt door een (aangekondigde) verhoging van de belastingen in 2014 en 2015. Bovendien bestaat twijfel of de regering van premier Abe voldoende structurele hervorming kan implementeren en of deze hervormingen de langere termijn groeitrend kunnen verhogen. De opkomende landen zullen ook de komende jaren een hogere groei blijven vertonen dan ontwikkelde landen. De economische groei in opkomende landen zal de komende jaren naar verwachting wel enigszins lager zijn dan in het afgelopen decennium. Sommige opkomende landen kampen met aanzienlijke tekorten, waardoor zij deels afhankelijk zijn van buitenlandse kapitaalinstroom. Die kapitaalinstroom zal echter afnemen, als de centrale banken in de ontwikkelde landen geleidelijk een minder ruim beleid gaan voeren. Het is daarmee minder zeker dat de hoge economische activiteit in opkomende landen gefinancierd kan blijven worden.

... bepalen de positionering en resultaten van de beleggingsportefeuille.

De beheersing van de risico's die samenhangen met de financieel-economische onzekere situatie was het uitgangspunt van de positionering van de beleggingsportefeuille. De belangrijkste resultaten van dat beleid - gegeven de (markt)ontwikkelingen in 2013 - zijn:

Het in 2011 geïmplementeerde landenbeleid is 2013 gecontinueerd. Met het landenbeleid streeft SPUN een selectie van 'veilige' landen voor de beleggingen in staatsobligaties na. In 2013 is het landenbeleid minder succesvol geweest. De portefeuille staatsobligaties heeft niet beter gepresteerd dan de pensioenverplichtingen gemeten tegen de actuele rente. Het effect op het rendement is in 2013 ook minder geweest dan in voorgaande jaren. Toen behaalden Duitse en Nederlandse obligaties hoge rendementen, terwijl er verliezen werden geleden op perifere obligaties.

De keuze om relatief veel te beleggen in hoogrentende obligaties ten opzichte van aandelen, heeft in 2013 minder goed uitgepakt. Doordat de Fed verklaarde geleidelijk haar monetaire stimuleringsmaatregelen terug te brengen, steeg de Amerikaanse rente en dat drukte de rendementen op hoogrentende obligaties meer dan op aandelen. Daarnaast hebben de Amerikaanse en Europese aandelenmarkten een enorme rally laten zien, waardoor de koersen van aandelen fors zijn opgelopen.

SPUN heeft een extra bedrag ge-allocceerd naar de beleggingscategorie Bank loans (vorm van hoogrentende bedrijfsobligaties). Vanwege het variabele rentekarakter zijn Bank loans minder gevoelig voor rentestijgingen. Daarnaast is er onderpand aanwezig, in de vorm van cash of staatsobligaties. Dat heeft in 2013 tot goede resultaten geleid (rendement in 2013: 6,2%). De samenstelling van de portefeuille van de Amerikaanse Hoogrentende bedrijfsobligaties ('High yield') is in 2013 aangepast. De nieuwe strategie heeft geleid tot het uitsluiten van obligaties met een rating van CCC of lager. Het permanent aanhouden van obligaties met een rating van CCC of lager leidt tot een suboptimale portefeuille, omdat deze obligaties het hoogste risico op

hoofdsomverlies kennen en de meest volatiele prijsvorming. Met de nieuwe strategie vallen ook obligaties van financiële instellingen buiten het universum. Financiële instellingen zijn een onderdeel van het financiële systeemrisico, terwijl het beheer van hoogrentende obligaties vooral is gericht op het managen van kredietrisico's. De beleidswijziging is succesvol geweest (rendement in 2013: 5,2%).

De keuze relatief veel te beleggen in opkomende landen heeft niet goed uitgepakt. De afgelopen jaren is er veel vermogen richting opkomende landen gevloeid, de beleggingen in opkomende markten hebben hierdoor zeer gunstige rendementen laten zien. Toen de Fed te kennen gaf haar monetaire beleid aan te zullen passen, hebben beleggers daarop gereageerd door beleggingen uit opkomende landen terug te trekken. Dit heeft de waardering van zowel aandelen (-4,2%) als obligaties (-7,4%) uit opkomende landen hard geraakt.

De feitelijk (actuele rente) is in 2013 gestegen van circa 2,1% naar 2,6%. Dat heeft een negatieve impact op de waarde van de matching portefeuille. De zogenoemde DNB rente, de factor waarmee SPUN de waarde van de pensioenverplichtingen berekend, is in 2013 gestegen van 2,3% naar 2,7%. Een stijging van de DNB rente heeft een verlaging van de pensioenverplichtingen tot gevolg.

Kortom, de ontwikkelingen op de financiële markten zijn van dien aard geweest dat geconcludeerd moet worden dat het herstel onvoldoende is geweest om een verlaging van de pensioenen te voorkomen.

2.5. Dekkingsgraad

Ultimo 2012 bedroeg de dekkingsgraad, inclusief de premievorderingen op Unisys, 99,9 %. Eind 2013 komt de voorlopige dekkingsgraad (inclusief aanvullende maatregelen) uit op 102,2%. In dat percentage is mede begrepen een bijstorting door Unisys van € 7,5 miljoen, zoals overeengekomen in de 'package deal'. De verlaging van de pensioenen leidt tot een evenwichtsituatie, een solvabiliteit gelijk aan het minimaal vereiste eigen vermogen. Het minimaal vereiste eigen vermogen is berekend op 4%. Dat vertaalt zich in een dekkingsgraad van 104,0%. De ontwikkeling van de dekkingsgraad kan als volgt worden verklaard:

Dekkingsgraad / Procentuele wijziging	Oorzaak wijziging	Toelichting
99,9%	Stand primo jaar	
1,7%	Return portefeuille	Rendement op beleggingen, zoals aandelen, hoogrentende obligaties en onroerend goed
3,8% -	Matching portefeuille	Rendement op staatsobligaties en bedrijfsobligaties
2,2%	Verplichtingen	Afname verplichtingen door stijging 'DNB rente'
2,0%	Bijstorting	Bijstorting Unisys van € 7,5 mln.
0,2%	Overig	
102,2%		
1,8%	Verlagen pensioenen	Feitelijk verlaging bedraagt 1,7%
104,0%	Stand ultimo jaar	

Uit bovenstaande opstelling blijkt dat het rendement van de matching portefeuille over 2013 € 15,2 miljoen negatief was. De impact op de dekkingsgraad bedroeg -3,8%. De verplichtingen zijn in 2013 in waarde gedaald (= rendement zonder aangroei) wat een positieve impact heeft op de dekkingsgraad van 2,2%. Doordat in de verplichtingen een driemaands gemiddelde wordt toegepast, terwijl voor de matching portefeuille de marktrente van belang is, valt het resultaat van de matching portefeuille negatief uit ten opzichte van de verplichtingen. De rentestijging in december 2013 is slechts gedeeltelijk verwerkt in de 'DNB rentecurve'.

2.6. Goed pensioenfondsbestuur

Met de invoering van de Pensioenwet per 1 januari 2007 zijn de principes van de Stichting van de Arbeid op het gebied van pension fund governance (PFG) verankerd in de wet. Deze principes betreffen zorgvuldig bestuur, transparantie en communicatie, deskundigheid, verantwoording en intern toezicht.

2.6.1. Versterking governance

Door de Wet versterking bestuur pensioenfondsen (WVBP) wordt de governance en medezeggenschap van pensioenfondsen integraal herzien. Het besturen van pensioenfondsen wordt steeds complexer, onder meer als gevolg van de instabiliteit van de financiële markten en de effecten van vergrijzing en ontgroening. De bestuurlijke lat komt hoger te liggen en er is meer politieke en media aandacht voor pensioen. Met de WVBP moet worden bereikt dat a) de deskundigheid en het intern toezicht wordt versterkt, b) een adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers wordt gerealiseerd en c) de organen van het pensioenfonds en hun takenpakket worden gestroomlijnd. Ieder pensioenfonds moet een keuze maken uit de vijf door de wetgever voorgeschreven bestuursmodellen.

In april 2013 heeft het SPUN bestuur zich georiënteerd op de gevolgen van de WVBP. Op basis van het toen voorliggende wetsvoorstel heeft het bestuur besloten twee modellen te laten uitwerken. Nadat de wetgeving definitief was vastgesteld, heeft het bestuur in september een voorkeursmodel bepaald, evenals de nadere inrichting van het bestuursmodel. Het voorkeursmodel vormde de basis voor de consultatie met het verantwoordingsorgaan, de deelnemersraad, de ondernemingsraad, de directie van Unisys Nederland en de belangenvereniging van oud-medewerkers, BOMU. De input vanuit de consultatie is meegewogen in de besluitvorming.

Het bestuur geeft de voorkeur aan het voortzetten van het *paritaire bestuursmodel*. Daarbij heeft het bestuur de onderstaande argumenten gehanteerd:

- a) draagvlak: de vertegenwoordigers van de werkgever en de ondernemingsraad in het huidige bestuur hebben aangegeven de zeggenschap over de volledige uitvoering te willen behouden. De werknemers, werkgevers en pensioengerechtigden moeten zijn vertegenwoordigd in het hoogste orgaan van het pensioenfonds. Zij zijn gezamenlijk de risicodragers en bij hen hoort daarom de zeggenschap te liggen. De andere bestuursmodellen geven onvoldoende uiting aan de vertegenwoordiging van de geledingen.
- b) transparantie: voor de deelnemers moet het inzichtelijk zijn hoe de besluitvorming is georganiseerd, hoe de medezeggenschap verloopt en het intern toezicht is geregeld. Het bestuur is van mening dat het paritaire model het meest transparante bestuursmodel is. De drie organen hebben ieder een eigen verantwoordelijkheid. Er is een duidelijke scheiding tussen besturen, verantwoording afleggen/medezeggenschap en intern toezicht.
- c) versterking deskundigheid: in het model ligt een waarborg besloten dat er voldoende geschikte kandidaten voor het bestuur beschikbaar zijn. Met het paritaire model kan tot een zorgvuldige besluitvorming worden gekomen en kunnen de verschillende overwegingen, die aan de besluitvorming ten grondslag liggen, transparant worden gemaakt.
- d) kosten: het SPUN bestuur houdt de uitvoeringskosten scherp in de gaten en naar verwachting zijn de bestuurskosten het laagst in het paritaire model

Ten aanzien van de inrichting van het toekomstige bestuursmodel heeft het bestuur besloten dat (op hoofdlijnen):

- Het bestuur bestaat uit 8 leden, als volgt te verdelen: 4 vertegenwoordigers namens de werkgevers, 2 vertegenwoordigers namens de werknemers en 2 vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden. De ondernemingsraad en Unisys Nederland dragen de vertegenwoordigers namens de werknemers respectievelijk de werkgevers voor. De vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden worden verkozen door het uitschrijven van een verkiezing onder alle pensioengerechtigden.
- Het intern toezicht wordt vormgegeven door een visitatiecommissie, bestaande uit 3 onafhankelijke leden.
- Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 7 leden: 1 vertegenwoordiger namens de werkgevers, 2 vertegenwoordigers namens de werknemers en 4 vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden. De ondernemingsraad draagt de leden namens de werknemers voor en Unisys Nederland het lid namens de werkgevers. De leden namens de pensioengerechtigden worden verkozen door het uitschrijven verkiezingen onder alle pensioengerechtigden.

2.6.2.Code pensioenfondsen

De Code pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie in samenwerking met de Stichting van de Arbeid. In Code zijn normen geformuleerd voor goed pensioenfondsbestuur. De Code komt in vervangt de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. De Code geeft mede richting aan de governance: Wat houdt goed bestuur van pensioenfondsen in? en Hoe houden betrokkenen daar toezicht op? Vanuit een maatschappelijk perspectief is het belangrijk dat het functioneren van pensioenfondsen verbetert en dit inzichtelijk wordt gemaakt. Belanghebbenden moeten erop kunnen vertrouwen dat pensioenfondsen het aan hen toevertrouwde geld goed beheren en de belangen van alle betrokkenen evenwichtig afwegen. Bepalend voor de werking van de Code is hoe pensioenfondsen met de intenties omgaan, niet de mate waarin ze die naar de letter naleven.

De Code gaat uit van de regiefunctie van het bestuur. Het bestuur is eindverantwoordelijk, geeft actief sturing aan het pensioenfonds en is 'in control'. Daarnaast wordt ingegaan op de rol van het verantwoordingsorgaan en van het intern toezicht. De Code bevat ook een aantal thema's als risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen.

Het SPUN bestuur heeft besloten de Code te zullen naleven en daar waar de normen niet passend zijn wordt het pas-toe-of-leg-uit beginsel toegepast. De Code treedt in werking op 1 januari 2014, SPUN zal in het eerste kwartaal van 2014 de normen verder 'inkleuren'.

2.6.3.Intern toezicht, verantwoording en advies

Het bestuur hecht aan de naleving van de principes van Goed pensioenfondsbestuur. Het bestuur streeft ernaar de (voorgenomen) besluiten goed te motiveren, waardoor deze toetsbaar zijn voor het intern toezicht en het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur legt *verantwoording* aan het verantwoordingsorgaan af over het beleid, de uitvoering daarvan en over de PFG principes. Het bestuur heeft een richtinggevende beleidsnotitie opgesteld met een aantal aandachtsgebieden voor 2013. Voor het verantwoordingsorgaan is het document een leidraad bij de beoordeling van de uitvoering van het bestuursbeleid. In dit jaarverslag wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het verantwoordingsorgaan ten aanzien van het gevoerde beleid en de reactie van het bestuur op de rapportage van het verantwoordingsorgaan.

Het SPUN bestuur hecht er bovendien aan om de deelnemers jaarlijks persoonlijk te blijven informeren. In december vond de jaarlijkse deelnemersbijeenkomst plaats. De voorzitter van het bestuur gaf bij die gelegenheid een toelichting op actuele financiële situatie mede in verband met een mogelijke verlaging van de pensioenen in 2014.

In hoofdstuk C wordt verslag gedaan van het *advies* van de deelnemersraad over het onderhavige jaarverslag, evenals van de reactie van het bestuur op dat advies. In het verslagjaar zijn door de deelnemersraad de volgende adviezen uitgebracht:

- Jaarrekening 2012;
- Begroting /beleidsvoornemens 2013;
- ABTN 2013
- Nieuwe pensioenreglementen en wijziging bestaande pensioenreglement
- Nieuw bestuursmodel en inrichting verantwoordingsorgaan
- Begroting beleidsvoornemens 2014
- Wijziging statuten

Door de deelnemersraad is geen ongevraagd advies uitgebracht.

2.6.4.Deskundigheidsbevordering en zelfevaluatie

Goed pensioenfondsbestuur veronderstelt een deskundig pensioenfondsbestuur. Het bestuur onderschrijft die stelling. Het bestuur erkent het belang van de eisen voor deskundigheidsbevordering, zoals die zijn vastgelegd in de Aanbevelingen voor deskundig en competent pensioenfondsbestuur. Naast de cognitieve vaardigheden kennis, inzicht en oordeelsvorming is er aandacht voor competenties, waaronder besluitvaardigheid en analytisch vermogen.

In 2012 is het *deskundigheidsplan* van een up date voorzien. Het plan is geactualiseerd, waarbij de aanpassingen van de Aanbevelingen zijn meegenomen. Er is een competentiematrix toegevoegd. In 2013 is het deskundigheidsplan niet gewijzigd, wel zijn de deskundigheids- en competentiematrix geactualiseerd, vanwege het toetreden van drie nieuwe bestuursleden. Per bestuurslid zijn de aanwezige deskundigheid en competenties geïnventariseerd en vastgelegd. Er is rekening gehouden met verworven deskundigheid, via opleidingen, cursussen, etc. Bij de benoemende partijen wordt erop aangedrongen vacante bestuurszetels zodanig in te vullen dat een kandidaat bestuurslid een mogelijke lacune in de collectieve deskundigheid aanvult. Het deskundigheidsplan vormt tevens de basis voor de deskundigheidsbevordering van het bestuur. De collectieve deskundigheidsbevordering vond in 2013 plaats tijdens een tweetal interne studiedagen. Individuele bestuursleden hebben in 2013 deelgenomen aan de modules van de Leergang voor pensioenfondsbestuurders die door SPO wordt georganiseerd en verschillende seminars bijgewoond.

In de PFG principes is vastgelegd dat het bestuur zijn *eigen functioneren* dient te evalueren. In 2010 is daartoe een procedure vastgesteld voor een periodieke evaluatie van het functioneren van het bestuur. Vanwege een andere prioriteitstelling en de daarmee gemoeide tijdsbesteding is het bestuur in 2013 niet toegekomen aan een evaluatie.

2.6.5.Communicatie

Het jaar is op 16 december 2013 afgesloten met erwtensoep, roggebrood met spek en warme chocolademelk. Tijdens de deelnemersbijeenkomst is de voorzitter van het bestuur ingegaan op de actuele (financiële) stand van zaken en het vooruitzicht van een verlaging van de pensioenen. Centraal tijdens de deelnemersbijeenkomst stond echter de dialoog over risicobereidheid bij deelnemers. De sfeer tijdens de discussie was te typeren als actief, kritisch, doch constructief en betrokken. De onderwerpen waar de meeste discussie over ontstond waren het wel of niet differentiëren tussen groepen deelnemers bij het verlagen van de pensioenen en hoeveel risico acceptabel is voor het pensioeninkomen.

Maandelijks publiceert SPUN op haar website een maandrapportage vermogensbeheer. Onderdeel daarvan is een weergave van de actuele dekkingsgraad in samenhang met het 'herstelpad', zoals opgenomen in het kortetermijnherstelplan. In januari 2014 wordt op die manier de dekkingsgraad per eind december 2013 bekend gemaakt. Het bestuur neemt in februari 2014 - na het verkrijgen van advies van de deelnemersraad – een definitief besluit over een verlaging van de pensioenen. De deelnemers worden daarover vóór 1 maart per brief geïnformeerd. Zie verder paragraaf 8.1. Gebeurtenissen na balansdatum.

SPUN heeft alle pensioengerechtigden en alle gewezen deelnemers in augustus 2013 per brief geïnformeerd over een wijziging van de indexatieregeling. Zie voor de inhoud van de wijziging paragraaf 3.3.

2.6.6.Klachtenafhandeling

Deelnemers kunnen hun klachten en geschillen over de uitvoering van de pensioenregelingen voorleggen aan het bestuur. SPUN kent deze regeling al sinds jaren. De klachtencommissie onderzoekt de klacht en adviseert het bestuur over een adequate reactie op een ingediende klacht. Het bestuur neemt dan het definitieve besluit. Het bestuur stelt tevreden vast dat in het boekjaar geen nieuwe klachten zijn ingediend.

In verband met de uitbesteding van de pensioenadministratie aan Syntus Achmea Pensioenbeheer is de klachtenregeling herzien. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over de voorgestelde wijzigingen.

2.6.7. Compliance / Gedragscode

In het compliance statuut heeft het bestuur vastgelegd met welke maatregelen de naleving wordt bewerkstelligd van wet- en regelgeving, evenals van interne regels. In de gedragscode zijn normen opgenomen, die moeten bijdragen aan het integer handelen van de bij het pensioenfonds betrokken personen. Zoals regels ter voorkoming van belangenverstrengeling en het gebruikmaken van voorwetenschap. Een externe deskundige ziet toe op de naleving van de gedragscode.

Aan de bestuursleden, werknemers van het pensioenbureau, leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan (de zogenoemde verbonden personen) is een verklaring over de naleving van de gedragscode voorgelegd.

De compliance officer heeft over 2013 verslag uitgebracht aan de voorzitter van het bestuur. De rapportage bevat de volgende elementen:

1. Beoordeling van inrichting en werking van compliance binnen het pensioenfonds;
2. Ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving;
3. Rapportage incidenten;
4. Nevenfuncties van de verbonden personen, evenals de naleving van gedragscode;
5. Rapportage omtrent relatiegeschenken;
6. De werking van de insiderregeling van het pensioenfonds;
7. Compliance regels van derden, aanbieders van vermogensbeheer.

Er zijn bij de compliance officer geen incidenten gemeld. De nevenfuncties van de verbonden personen geven geen aanleiding tot nader onderzoek. Er zijn geen relatiegeschenken ontvangen die niet passen in de normering van het fonds. De verbonden personen hebben de jaarlijkse verklaring over de naleving van de gedragscode ondertekend en hebben zich gedragen conform de gedragscode.

Er zijn door derden geen incidenten gemeld. De compliance regels van derden geven geen aanleiding tot nader onderzoek. De compliance officer oordeelt dat de inrichting en werking van compliance bij pensioenfonds voldoet aan wet en regelgeving.

Op 1 januari 2013 is het investeringsverbod in cluster munitie in werking getreden. Het verbod is een uitwerking van het Verdrag inzake Cluster munitie. Dit heeft geleid tot de vraag aan de vermogensbeheerders of zij hun beleid hier op hebben aangepast. MN heeft hier positief op geantwoord.

In 2013 is door het bestuur relatief veel tijd besteed aan een overtreding van de gedragscode in 2012 door een lid van de deelnemersraad. Deze heeft weliswaar de gedragscode ondertekend maar weigert nalevingsverklaring van de gedragscode over 2012 te ondertekenen. De compliance officer zag hierin een mogelijk integriteitsrisico en heeft het bestuur verzocht maatregelen te treffen. Het bestuur heeft bij betrokkene aangedrongen op het alsnog ondertekenen van de verklaring. Dat heeft niet tot enig resultaat geleid, ook niet nadat de kwestie is geëscaleerd naar de voorzitter van de deelnemersraad. Voor het bestuur is dit voorval aanleiding om de regels met betrekking tot de naleving van de gedragscode aan te scherpen. Het bestuur is over het jaar 2013 niet bekend met overtredingen van (compliance) wet- en regelgeving of de gedragscode binnen de SPUN organisatie, behoudens dan dat hetzelfde lid van de deelnemersraad opnieuw heeft geweigerd de nalevingsverklaring 2013 te ondertekenen.

Van de vermogensbeheerder, MN, is een compliance verklaring ontvangen waaruit blijkt dat in zich in 2013 twee incidenten hebben voorgedaan die SPUN raken. Tijdelijk is de performance gemeten en gerapporteerd op basis van een 'oude' benchmark. In het kalenderjaar is dit gecorrigeerd. Verder is sprake geweest van een kortstondige vertraging in het uitvoeren van 'trades'. Alle trades zijn later alsnog gesetteld en daar is geen verlies op geleden. De uitvoerder van de pensioen- en financiële administratie, Syntus Achmea Pensioenbeheer heeft verklaard dat zich in 2013 geen compliance incidenten hebben voorgedaan die SPUN raken.

2.7. Toezichthouders

In 2013 is er geen persoonlijk contact geweest met de toezichthouders. Met DNB heeft wel regelmatig een informatie-uitwisseling plaatsgevonden. De belangrijkste toezichtissues waren:

In februari was SPUN betrokken bij *een thema-onderzoek naar de toepassing van artikel 5 Pensioenwet*.

Pensioenfonds zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het pensioenreglement. Op grond van artikel 5 is

het volgens DNB niet toegestaan in het pensioenreglement te bepalen dat onjuiste, onvolledige of niet-tijdige door de werkgever verstrekte informatie aan de werknemer/deelnemer wordt tegengeworpen, door bijvoorbeeld diens aanspraken te verlagen. Na intern onderzoek kon SPUN aan DNB melden dat van een dergelijke bepaling in de verschillende pensioenreglementen niets is gebleken.

In 2012 initieerde DNB een onderzoek naar de *uitbesteding van het vermogensbeheer* door pensioenfondsen. In oktober 2013 heeft SPUN de eindrapportage opgeleverd. Daarin is onder meer ingegaan op de door DNB geconstateerde tekortkomingen en de te implementeren maatregelen. Met het beleggingsplan 2014 heeft SPUN voldaan aan het oplossen van de belangrijkste lacunes in de uitbesteding en de vastlegging daarvan. DNB maakt zich zorgen over de *houdbaarheid van het bedrijfsmodel* van pensioenfondsen. Met een thema-onderzoek wil DNB bewerkstelligen dat besturen zicht hebben op de risico's die het pensioenfonds loopt als gevolg van ontwikkelingen die de financiële opzet onder druk zetten. Indien dat in het belang is van de deelnemers, is het volgens DNB soms wenselijk dat een afwikkelscenario wordt opgesteld en pensioenfondsen actief worden begeleid naar een exit-strategie. Eind november 2013 stuurde DNB een zestigtal middelgrote en kleine pensioenfondsen, waaronder SPUN, een brief, waarin wordt gesteld dat het bedrijfsmodel van SPUN mogelijk kwetsbaar is en de houdbaarheid nader door het bestuur moet worden onderzocht. In september 2014 moet SPUN hierover rapporteren aan de toezichthouder. In maart 2014 staat de toekomstbestendigheid van het bedrijfsmodel van SPUN op de agenda tijdens een reeds geplande studiedag van het bestuur over dit onderwerp. In december heeft SPUN de belangenafweging bij het *voornemen tot het verlagen van de pensioenen* aan DNB voorgelegd. Het idee daarachter was dat de toezichthouder de belangenafweging op voorhand zou toetsen, zodat SPUN tijdig duidelijkheid zou verkrijgen of de besluitvorming voldeed aan de norm van evenwichtige belangenafweging. In januari 2014 heeft DNB het bestuur geïnformeerd geen bezwaren te hebben tegen de door SPUN voorgestane evenwichtige belangenafweging. De afwegingen zijn opgenomen in het definitieve besluit van het bestuur om de pensioenen te verlagen (zie paragraaf 2.2.2.).

Met de Autoriteit Financiële Markten heeft geen informatie-uitwisseling plaatsgevonden in 2013.

2.8. Transparantie van kosten

Met de Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie wordt invulling gegeven aan de maatschappelijke wens de kosten voor het beheren van de pensioenen en het vermogensbeheer transparant te maken. Bij de Aanbevelingen geldt 'comply or explain', pas-toe-of-leg-uit. Het SPUN bestuur is van mening dat transparantie over kosten hoort bij het afleggen van verantwoording aan deelnemers. SPUN is dus transparant over de uitvoeringskosten, dat wil zeggen de kosten van het vermogensbeheer, de transactiekosten als onderdeel daarvan, en de kosten van het pensioenbeheer.

2.8.1. Pensioenbeheer

De kosten van het pensioenbeheer bedragen in 2013 € 478 per deelnemer. Dit bedrag is bepaald door het totaal van de uitvoeringskosten in 2013, € 1,3 miljoen, te delen op het totaal aantal deelnemers (2.747). In 2012 was dit € 459 per deelnemer.

In de Aanbevelingen is het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal deelnemers en gepensioneerden. Daarin tellen de gewezen deelnemers (slapers) dus niet mee. Het hiervoor genoemde bedrag van de pensioenbeheerkosten is berekend inclusief 'slapers'. Volgens de definitie van de Aanbevelingen komen de kosten per deelnemer uit op € 899. Zoals hiervoor opgemerkt, wordt in die berekening geen rekening gehouden met de gewezen deelnemers. In 2012 kwam het vergelijkbare bedrag uit op € 658.

Pensioenbeheerkosten bestaan uit vaste kosten, die beperkt afhankelijk zijn van de grootte van het pensioenfonds. De variabele kosten daarentegen nemen toe met de grootte van het pensioenfonds. Schaalgrootte is dus voordelig voor de uitvoeringskosten per deelnemer. Schaalgrootte is voor het bestuur nauwelijks beïnvloedbaar, het deelnemersbestand is immers een gegeven. SPUN is een relatief klein pensioenfonds met navenant hogere pensioenbeheerkosten per deelnemer.

In 2013 heeft SPUN een bedrag van afgerond € 130.000 aan juridische en andere advieskosten uitgegeven in verband met de procedure bij de Ondernemingskamer. Deze kosten zijn verdisconteerd in de hiervoor genoemde bedragen. Bovendien heeft SPUN in het boekjaar circa € 200.000 uit gegeven aan implementatiekosten voor het omzetten van de pensioen- en financiële administratie naar Syntrus Achmea (zie paragraaf 2.10). Indien deze twee kostenposten worden geëlimineerd, vanwege het eenmalige karakter, bedragen de kosten van het pensioenbeheer in 2013 € 353 per deelnemer.

Ten opzichte van de begroting 2013 is sprake van een kostenoverschrijding van € 182.000. Deze wordt veroorzaakt door extra inhuur van externen in verband met de transitie van de pensioen- en financiële administratie (zie paragraaf 2.10), extra licentiekosten voor het langer toegankelijk zijn van het oude administratiesysteem en extra juridische kosten vanwege de procedure bij de Ondernemingskamer (zie paragraaf 2.3).

2.8.2. Vermogensbeheer

De kosten van het vermogensbeheer worden onderscheiden in drie hoofdgroepen, te weten: a) kosten van het fiduciair beheer, b) de kosten van het beheer van de beleggingen, inclusief de transactiekosten en c) het bewaarloon. De totale vermogensbeheerkosten als percentage van het belegd vermogen zijn in 2013 gelijk aan 40,2 basispunten (bp) ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen in euro's. In 2012 was dat 41,7bp). Een renteverandering van bijvoorbeeld 4% naar 5% betekent een verandering van 1%-punt, of 100 basispunten.

De kosten van het vermogensbeheer bestaan uit:

- a) Kosten van het fiduciair beheer.
Hieronder vallen alle kosten die samenhangen met de fiduciaire dienstverlening. Dit betreft onder meer de advisering over het beleggingsbeleid, de monitoring en selectie van vermogensbeheerders en overlay management (rente- en valuta-afdekking), balansmanagement, risicomanagement en overige diensten zoals ondersteuning bij de evaluatie van het herstelplan;
- b) Kosten van het beheer van de beleggingen.
Deze kostencomponent bestaat uit:
 - de beheervergoeding: deze kosten per categorie liggen vast in de overeenkomst met MN;
 - de performance gerelateerde kosten: extra vergoeding op basis beheervergoeding bij beter presteren dan de benchmark.
 - de transactie- en overige kosten: in- en uitstapvergoeding bij beleggingsfondsen, kosten bij aan- en verkoop van beleggingstitels en aan- en verkoopkosten bij illiquide beleggingen. Evenals kosten betaald aan derden, bijvoorbeeld aan de externe accountant van de vermogensbeheerder.
- c) Kosten bewaarloon.
Dat is de vergoeding die wordt betaald aan de bewaarder van beursgenoteerde beleggingen; e

De vergoeding die SPUN betaalt aan de externe adviseur van de beleggingscommissie zijn interne kosten en niet meegenomen in onderstaand overzicht. Zie daarvoor de jaarrekening.

De omvang van de kosten wordt beïnvloed door een combinatie van factoren waaronder de samenstelling van de beleggingen, de mate van actief/passief beheer, de mate extern/intern beheer, directe of indirecte beleggingen en schaalgrootte. Zo gaat het actief beheren van een beleggingsportefeuille gepaard met hogere kosten dan passief beheerde mandaten. Normaliter vertaalt een actief beheer zich echter ook in een hoger rendement. SPUN kiest voor het passieve beheer van de mandaten, tenzij vanwege de zogenoemde marktefficiënties een redelijke kans bestaat op extra rendement, gegeven een bepaald risicobudget.

De kosten worden inzichtelijk gemaakt conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. In onderstaande tabel wordt een samenvatting van de kosten van het beheer van de beleggingen 2013 weergegeven ten opzicht van 2012 weergegeven:

	2013	2012
Totale kosten in euro	1.531.653	1.508.981
Gemiddeld belegd vermogen in mln. euro	381	362
Kosten in basispunten	40,2	41,7
Kosten fiduciair beheer in euro	368.255	131.466
Beheervergoedingen beleggingscategorieën in euro	808.627	1.003.536
Performancefee beleggingscategorieën in euro	19.994	128.900
Transactie- en overige kosten in euro	288.901	172.844
Bewaarloon in euro	45.876	72.235

Toelichting:

In 2013 zijn de totale kosten licht gestegen ten opzichte van 2012. Dit hangt samen met een toename van het gemiddeld belegd vermogen en een beperkte verschuiving van de matching naar de return portefeuille. In basispunten gemeten zijn de totale kosten gedaald.

In 2013 zijn nieuwe afspraken gemaakt over de kostenopbouw, die afwijken van de opbouw in voorgaande jaren. Er geldt nu een vaste vergoeding voor het fiduciair beheer en de basis beheervergoedingen zijn herzien, van een 'flat rate' naar tarieven die een betere weerspiegeling zijn van de daadwerkelijke kosten. De nieuwe kostenstructuur is van toepassing vanaf 1 oktober 2013. De gemiddelde basisvergoeding over de beleggingscategorieën is gedaald van 18 naar 17 bp. Voor de matching portefeuille daalde de gemiddelde vergoeding naar 15 bp, terwijl voor de returnportefeuille de gemiddelde vergoeding steeg naar 20 bp. De nieuwe kostenafspraken verklaren voor een belangrijk deel de veranderingen in de totale kosten in bp.

Een aantal wijzigingen is niet terug te voeren op de nieuwe afspraken. De posities in hedge funds en grondstoffen zijn in 2013 afgebouwd, als gevolg hiervan zijn de totale kosten afgenomen. De totale transactiekosten waren in 2013 hoger dan in 2012 door het aantal transacties binnen de portefeuille. En dat hangt voor een belangrijk deel samen met de hogere in- en uitstapvergoedingen voor de categorie Aandelen opkomende landen. De kosten voor Onroerend goed zijn gestegen als gevolg van hogere overige kosten. Dat is het gevolg van een verder uitwerking van deze kosten. Daarbij wordt aangetekend dat transactiekosten en overige kosten van Onroerend goed deels zijn gebaseerd op aannames en schattingen.

Onder de fiduciaire beheerkosten is in 2013 een bedrag van €130.721 verantwoord. Dat bedrag heeft eigenlijk betrekking op het beheer over 2012, maar is in dat jaar niet verantwoord. Als dat bedrag wordt geëlimineerd uit de totale kosten 2013, dan bedragen de totale kosten nog bp 36,8.

2.8.3. Kosten beschikbare premieregeling

De deelnemer betaalt kosten voor het beleggen in een beleggingsfonds. Beleggingsfondsen berekenen jaarlijks kosten voor het management van het fonds. De kosten verschillen per beleggingsfonds en zijn voor de deelnemer inzichtelijk. Deze kosten bedragen bij een life cycle mix 'defensief' gemiddeld 0,38% over het gemiddeld belegd vermogen (gebaseerd op de kosten van de onderliggende beleggingsfondsen per 1 november 2013). De kosten worden verrekend in de koers van het fonds. Daarnaast betaalt de deelnemer een in- en uitstapvergoeding aan het beleggingsfonds. De hoogte van deze vergoeding is eveneens fondsafhankelijk. Voor de dienstverlening van ING IM, de beheerder van de beleggingsrekeningen, is de deelnemer een fee van 0,30% van het gemiddeld belegd vermogen verschuldigd.

De kosten voor de risicodekkingen, voor het partner- en arbeidsongeschiktheidspensioen, worden door het pensioenfonds niet op de beschikbare premie in mindering gebracht.

2.8.4. Resultaat op premie

De ontvangen premie was hoger dan de zuivere kostendeekkende premie. Hierdoor ontstond een positief resultaat van € 7,3 mln. (2012: € 1,7 mln.)

	Financieel x € 1.000	Actuarieel x € 1.000	Resultaat x € 1.000
Ontvangen premies	13.653		
Betaalde premie risicoverzekering	522 -		
Opslag in premie voor toeslagen	0		
Dekking directe kosten in premie	908 -		
Dekking toekomstige kosten in premie	107 -		
Sub totaal financieel			12.116
Actuarieel benodigd voor nieuwe aanspraken		3.569	
Risico koopsom overlijden		99	
Risicokoopsom arbeidsongeschiktheid		306	
Nieuwe aanspraken risico deelnemers		839	
Sub totaal actuarieel			4.813
Totaal			7.303

2.9. Diversiteit

Diversiteit heeft betrekking op de samenstelling van de verschillende organen van het pensioenfonds. Onderstaande tabel geeft, ultimo boekjaar weer de verdeling mannen en vrouwen in de organen van het pensioenfonds is. En in welke leeftijdscategorie.

Leeftijd			18-34	35-44	45-54	55-64	65+
Orgaan	Man	Vrouw					
Bestuur	7	1	0	1		5	2
Deelnemersraad	7	0	0			4	3
Verantwoordingsorgaan	3	0	0	1		1	1

2.10. Uitbesteding pensioenadministratie

Na een uitgebreide selectieprocedure heeft het bestuur besloten de pensioen- en financiële administratie van het pensioenfonds uit te besteden aan Syntus Achmea Pensioenbeheer. Het bestuur heeft overwogen dat tijdens de selectieprocedure meer dan voldoende is gebleken dat Syntus een betrouwbare en deskundige partij is. De administratie is bij Syntus in goede handen en de goede dienstverlening naar de deelnemers blijft gewaarborgd. De drie doelstellingen die bij aanvang van de selectieprocedure zijn geformuleerd: a) continuïteit in de uitvoering waarborgen, b) state of the art uitvoering en c) kostenbesparing, kunnen worden gerealiseerd. Ook ten aanzien van uitbestede werkzaamheden is het bestuur eindverantwoordelijk. Daarom is contractueel gewaarborgd dat SPUN haar verantwoordelijkheden voor de organisatie en de beheersing van de bedrijfsprocessen kan waarmaken en dat het toezicht niet wordt belemmerd.

In juli 2013 is een aanvang gemaakt met de overdracht van de pensioen- en financiële administratie. De manager Operational Risk&Compliance /Quality Assurance (een onafhankelijke afdeling binnen de Syntus organisatie) heeft gerapporteerd over het bestaan van beheersmaatregelen ten aanzien van het implementatieproces en deze getoetst voor de implementatie van de pensioenregelingen van SPUN. Uit de rapportage blijkt dat de noodzakelijke beheersmaatregelen bestaan en dat zich geen bijzonderheden tijdens de implementatie hebben voorgedaan. De planning is niet gerealiseerd, waardoor onder meer het eindrapport over de implementatie tijdens de toetsing nog niet beschikbaar was.

Zoals gerapporteerd in paragraaf 2.8.1 heeft SPUN circa € 200.000 uitgegeven in verband met de transitie van de pensioen- en financiële administratie. De kostenbesparing die wordt beoogd met de uitbesteding wordt pas zichtbaar in 2014 en volgende jaren.

2.11. Uitvoering beschikbare premieregeling.

De deelnemer aan de beschikbare premieregeling draagt het risico voor de beleggingen; waardeverminderingen en -vermeerderingen komen volledig voor zijn/haar rekening. Als 'default' biedt SPUN de deelnemer aan het beleggen in een life cycle mix. Het risico van de belegging wordt in dat geval op verantwoorde wijze afgestemd op de looptijd tot de pensioendatum. De deelnemer heeft de mogelijkheid van 'opting out', dat wil zeggen op basis van eigen inzicht, een keuze maken uit geselecteerde beleggingsfondsen. De deelnemer richt dan zijn eigen beleggingsportefeuille in. De deelnemer heeft de keuze uit drie varianten van de life cycle mix, iedere mix heeft een ander risicoprofiel.

Met de aanstelling van ING IM is de *zorgplicht* voor de beschikbare premieregelingen (met beleggingsvrijheid) verbeterd. Standaard biedt SPUN een life cycle mix aan. Binnen zo'n life cycle mix neemt het beleggingsrisico af naar mate de pensioendatum nadert. Er bestaat daarnaast de mogelijkheid tot 'opting out'; de deelnemer neemt dan de verantwoordelijkheid voor de beleggingen over en kiest zijn eigen beleggingsmix. Het bestuur heeft de beleggingsfondsen waaruit een keuze kan worden gemaakt geselecteerd. De 'opting out'-deelnemers worden goed geïnformeerd over de beleggingsrisico's en worden geadviseerd over de spreiding van de beleggingen in relatie tot de duur tot de pensioendatum. Verder wordt periodiek getoetst of het zogenoemde klant- en doelrisicoprofiel - deze documenten vormen de basis voor de gekozen beleggingsmix - nog voldoen.

Alle deelnemers kunnen de ontwikkeling van hun portefeuille continue volgen.

2.13. Overige aspecten / integere en beheerste bedrijfsvoering

De *integriteit* van het bestuur, het pensioenbureau en de andere organen van het pensioenfonds is de basis waarop het vertrouwen in het pensioenfonds van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgever is gestoeld. De verantwoordelijkheid voor een integere en beheerste bedrijfsvoering ligt bij het bestuur. SPUN heeft met het oog daarop continue aandacht voor mogelijke verbeteringen in de administratieve organisatie en interne controle, de analyse en beheersing van integriteitsrisico's en de duurzame beheersing van financiële risico's.

Met het oog op een duurzame beheersing van financiële en beleggingsrisico's is een verdere impuls gegeven aan het *risicomanagement*. In 2013 is een risicoraamwerk opgesteld en zijn de belangrijkste (niet) financiële risico's benoemd en uitgewerkt. De resultante is een in 2014 op te leveren dashboard, waarmee het bestuur periodiek de belangrijkste risico's kan monitoren. De integratie van de zogenoemde ESG factoren (milieu, sociale en governance aspecten) in het beleggingsproces is afgerond, hetgeen bijdraagt aan het maatschappelijk verantwoord beleggen.

De Nederlandse Corporate Governance Code bevat principes en best practice-bepalingen die algemeen worden aanvaard als elementen voor *goed ondernemingsbestuur*. Onderdeel van die Code zijn gedragsregels voor aandeelhouders. Via de participatie in beleggingsfondsen is SPUN aandeelhouder in Nederlandse bedrijven. SPUN heeft op haar website gepubliceerd het document 'Beleid voor verantwoord beleggen en aandeelhouderschap, inclusief stembeleid en stemrapportage', waarin de naleving van Code wordt weergegeven.

3. Pensioenparagraaf

3.1. Algemeen

SPUN voert sinds 1 januari 2013 voor 'bestaande' deelnemers een hybride pensioenregeling uit, een combinatie van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling voor het inkomen tot een bepaald salarisplafond en een beschikbare premieregeling voor het inkomen boven het salarisplafond. De tot 1 januari 2013 opgebouwde pensioenen in de eindloonregeling zijn premievrij gemaakt en worden onder voorwaarden geïndexeerd. Daarnaast wordt sinds 1 september 2012 een beschikbare premieregeling uitgevoerd voor nieuwe deelnemers. Nieuwe deelnemers zijn werknemers van Unisys Nederland die vanaf 1 september 2012 deelnemer zijn geworden.

3.2. Kenmerken pensioenregelingen

De belangrijkste kenmerken van de hybride pensioenregeling worden hieronder uiteengezet.

Middelloon pensioenregeling vanaf 1 januari 2013

- voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling,
- pensioenleeftijd 65 jaar (met vervroegings- en uitstelmogelijkheid),
- aanspraak op ouderdoms-, partner-, wezen- en arbeidsongeschiktheidspensioen,
- jaargrondslag is gelijk aan 12 maal het vaste maandsalaris vermeerderd met vakantiegeld en verminderd met een franchise (2013: € 16.257),
- pensioengrondslag is gelijk aan jaarsalaris (gemaximeerd op € 60.187) verminderd met de franchise,
- opbouwpercentage 2% per pensioenjaar,
- arbeidsongeschiktheidspensioen is maximaal gelijk aan 70% van het verschil tussen het laatst vastgesteld pensioengevend jaarsalaris en het maximum jaarloon,
- partnerpensioen bedraagt 1,4% van de laatst vastgestelde pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal pensioenjaren dat de deelnemer tot uiterlijk 65 jarige leeftijd had kunnen bereiken,
- wezenpensioen bedraagt 20% van het partnerpensioen,
- bijdrage van de deelnemer is gelijk aan 5% van de grondslag

Beschikbare premieregeling vanaf 1 januari 2013

- pensioenleeftijd 65 jaar (met vervroegings- en uitstelmogelijkheid),
- met de beschikbaar gestelde premie en het daarover behaalde rendement en onder aftrek van (beleggings)kosten wordt een kapitaal opgebouwd dat op de pensioendatum moet worden omgezet in een levenslange pensioenuitkering,
- partner- en wezenpensioen worden gefinancierd uit het kapitaal bij overlijden, waarbij geldt dat het
- partnerpensioen na pensionering gelijk is aan 70% van het ouderdomspensioen. Tijdens het deelnemerschap is het partnerpensioen gelijk aan 1,4% van de pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal pensioenjaren dat de deelnemer tot uiterlijk 65 jarige leeftijd had kunnen bereiken,
- premiegrondslag is gelijk aan de som van het vaste inkomen boven het salarisplafond, verhoogd met het gemiddelde bedrag van de uitbetaalde bonussen over de laatste 36 maanden,
- leeftijdsafhankelijke premie met leeftijdcohorten van 5 jaar,
- bijdrage van de deelnemer is gelijk aan 5% van de grondslag.

Beschikbare premieregeling voor nieuwe deelnemers vanaf 1 september 2012

- aanvangsleeftijd 21 (zonder drempel- en wachttijd),
- pensioenleeftijd 65 jaar (met vervroegings- en uitstelmogelijkheid),
- met de beschikbaar gestelde premie en het daarover behaalde rendement en onder aftrek van (beleggings)kosten wordt een kapitaal opgebouwd dat op de pensioendatum moet worden omgezet in een levenslange pensioenuitkering,
- partner- en wezenpensioen worden gefinancierd uit het kapitaal bij overlijden, waarbij geldt dat het
- partnerpensioen na pensionering gelijk is aan 70% van het ouderdomspensioen. Tijdens het deelnemerschap is het partnerpensioen gelijk aan 1,4% van de pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal pensioenjaren dat de deelnemer tot uiterlijk 65 jarige leeftijd had kunnen bereiken,

- arbeidsongeschiktheidspensioen is maximaal gelijk aan 70% van het verschil tussen het laatst vastgestelde pensioengevend jaarsalaris en het maximum jaarloon,
- premiegrondslag is gelijk aan het inkomen vast en variabel verminder met een franchise (2013: € 18.965), waarbij voor het variabele inkomen geldt een gemiddeld bedrag (per 12 maanden) van de uitbetaalde bonussen over de laatste 36 maanden,
- leeftijdsafhankelijke premie met leeftijdcohorten van 5 jaar,
- bijdrage van de deelnemer is gelijk aan 5% van de grondslag.

3.3.Toeslagverlening

De belangrijkste regelingen wat betreft de indexatie van pensioenen zijn:

- Op de vanaf 1 januari 2013 opgebouwde pensioenaanspraken in de middelloon pensioenregeling wordt in beginsel elk jaar een toeslag verleend. Het bestuur beslist evenwel elk jaar in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. De hoogte van de toeslagverlening is namelijk afhankelijk van de hoogte van de daarvoor beschikbare premie. Dit betreft een zogenoemde C1 toeslag.
- Het bestuur besluit elk jaar of een toeslag wordt verleend op de tot 1 januari 2013 opgebouwde pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van de pensioengerechtigden, rekening houdend met de financiële situatie van het pensioenfonds. Hetzelfde geldt voor de premievrije pensioenaanspraken en pensioenrechten uit de middelloonregeling. Dit betreft een zogenoemde B toeslag.

De beide toeslagregelingen zijn uitdrukkelijk voorwaardelijk; er is geen recht op toeslagverlening. Als het bestuur in enig jaar een toeslag heeft verleend, heeft de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde niet meteen recht op toeslagen in de toekomst.

De beschikbare premieregelingen kennen geen bepaling ter verhoging van de pensioenen. Het rendement op de ingelegde premies bepaalt de hoogte van het kapitaal waarmee de deelnemer op de pensioendatum een levenslang pensioen aankoopt. De deelnemer is daarbij vrij om een geïndexeerd pensioen aan te kopen.

De dekkingsgraad ultimo 2012 bedroeg 99,9%. Dat ligt substantieel lager dan het wettelijke vereiste minimum. Vanwege de financiële situatie van het pensioenfonds heeft het bestuur besloten over 2013 geen toeslagen te verlenen. In december heeft het bestuur besloten de in 2013 opgebouwde pensioenaanspraken in de middelloon pensioenregeling te verhogen met 1,2%. Deze verhoging wordt gefinancierd uit de daarvoor beschikbare premie.

Tabel toeslagverlening pensioenuitkeringen 2006-2013:

jaar	Toegekende indexatie	Volledige indexatie	Verschil
2013	0,0%	2,9 %*	2,9%
2012	0,0%	2,6%	2,6%
2011	0,0%	1,6%	1,6%
2010	0,0%	0,7%	0,7%
2009	0,0%	2,8%	2,8%
2008	1,6%	1,6%	0,0%
2007	0,9%	0,9%	0,0%
2006	1,6%	1,6%	0,0%

*Bij een B toeslagregeling wordt geen maatstaf, zoals prijsinflatie, geformuleerd.

De cumulatieve achterstand op de toeslagverlening - uitgaande van een compensatie voor de gestegen prijzen - over de periode 2003-2013 bedraagt 12%.

Bezwaar tegen wijziging toeslagenbeleid

De deelnemersraad heeft bezwaar aangetekend tegen het besluit van het bestuur om in de 12^e nota van wijziging van het Unisys pensioenreglement de indexatie/toeslageregeling (met betrekking tot de tot 1 januari 2013 opgebouwde pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van de pensioengerechtigden) te wijzigen. Zie paragraaf 2.3.

3.4. Wijzigingen in pensioenregeling

3.4.1. Witteveen kader 2014

Het zogenoemde Witteveen kader bepaalt hoeveel er jaarlijks premie voor de pensioenopbouw van de Loonbelasting mag worden afgetrokken. Op die manier wordt pensioen opgebouwd, zonder dat over de premies al belasting is verschuldigd. Het pensioenvermogen is bovendien gedurende de gehele opbouwperiode vrijgesteld van belastingheffing. Aan de pensioenopbouw zijn wel randvoorwaarden gesteld, waarvan de belangrijkste zijn:

- Pensioenleeftijd;
- minimale AOW franchise; en
- jaarlijks opbouwpercentage.

Met ingang van 1 januari 2014 wordt de fiscale pensioenleeftijd verhoogd van 65 naar 67 jaar. Tegelijkertijd wordt het fiscaal maximale opbouwpercentage verlaagd van 2,25% naar 2,15%.

Omdat SPUN per 1 januari 2013 een nieuwe pensioenregeling heeft ingevoerd en met ingang van 2015 een verdere versoering van het Witteveen kader staat gepland (en dus een wijziging van de pensioenregeling), heeft het bestuur de voorkeur uitgesproken de pensioenregeling per 2014 niet aan te passen, dan wel in het geval sprake is van een fiscaal bovenmatige pensioenregeling, de aanpassing zo gering mogelijk te laten zijn. De werkgevers en de ondernemingsraden gaan over de inhoud van de pensioenregeling. Zij hebben zich achter het standpunt van het bestuur geschaard. Daartoe is door de werkgevers een verzoek aan de Belastingdienst gericht de pensioenregeling te 'dispenseren' voor 2014. De Belastingdienst heeft daarmee ingestemd.

3.4.2. Witteveen kader 2015

Bij de Tweede Kamer ligt een wetsvoorstel tot verder aanpassing van het Witteveen kader. De kern van de wijziging betreft:

- maximale opbouwpercentage in middellood pensioenregeling wordt 1,875% (2014: 2,15%);
- het pensioengevend salaris dat fiscaal gefaciliteerd wordt bedraagt € 100.000; en
- invoering van een vrijwillige bijspaarmogelijkheid voor werknemers met een salaris hoger dan € 100.000.

Door deze nieuwe wetgeving is het noodzakelijk om de pensioenregeling in 2014 aan te passen. Dit komt neer op een wijziging van de arbeidsvoorwaarde pensioen. Het is in eerste instantie aan de werkgevers en de ondernemingsraden om nieuwe pensioenafspraken te maken. Het SPUN bestuur heeft zich bereid getoond partijen hierbij te ondersteunen. Het pensioenfonds moet toetsen of de gemaakte afspraken voldoen aan wet- en regelgeving, alsmede financierbaar, uitvoerbaar en communiceerbaar zijn. SPUN zal bij partijen aandringen op het bespoedigen van de besluitvorming, aangezien de pensioenregelingen per 1 januari 2015 van kracht moeten zijn.

3.4.3. Pensioenakkoord / Nieuw Financieel Toetsingskader

De sterk oplopende levensverwachting, een afnemend premiedraagvlak, de fors gedaalde dekkingsgraden en de structureel lagere rendementsverwachting vormden voor de Stichting van de Arbeid aanleiding tot het sluiten van het Pensioenakkoord. Dat moet leiden tot een nieuw stelsel voor de pensioenen. De pensioenleeftijd wordt onder meer gekoppeld aan de levensverwachting.

Met een nieuw toetsingskader wordt in meer of mindere mate voort geborduurd op het Pensioenakkoord. Het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) is in de zomer voor consultatie voorgelegd. Mede naar aanleiding van de vele reacties met de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) besloten het nFTK van toepassing te laten zijn op een type pensioencontract. En niet, zoals tot dan toe werd aangenomen, op twee contracttypen; het nominale en het reële pensioencontract. Nominale verplichtingen worden berekend op basis van de door DNB gepubliceerd rentetermijnstructuur. Bij de waardering van reële verplichtingen wordt daarentegen rekening gehouden met een inflatieverwachting.

Aspecten van de 'tussenvariant' zijn onder meer dat a) de pensioencontracten completer worden gemaakt (risico's expliciet toebedelen), b) financiële 'schokken' door middel van een spreidingsmethode worden toegerekend (in plaats van bijvoorbeeld een korting ineens) en c) premies stabiel worden (bij de vaststelling van de premie wordt rentemiddeling toegestaan). Met een type contract wordt het zogenoemde invaren van pensioenaanspraken en -rechten in een ander contracttype voorkomen. Het verlagen van de pensioenen blijft in dat geval een 'ultimum remedium'.

De Staatssecretaris van SZW heeft daarnaast kenbaar gemaakt dat ook per 2015 een nieuwe UFR-methode van kracht wordt. De curve van deze Ultimate Forward Rate (UFR) ligt waarschijnlijk op een lager niveau dan in de huidige UFR-methode het geval is. De UFR-methode gebruikt SPUN bij het vaststellen van de waarde van de pensioenverplichtingen. De lagere UFR-curve zal naar verwachting een beperkte invloed hebben op die waardering (hoger) en daarmee op de dekkingsgraad (lager).

Het is primair aan Unisys Nederland en haar ondernemingsraad om te bepalen of en in welke mate de Unisys pensioenregelingen wordt aangepast aan de normen van het nieuwe FTK. SPUN zal desgewenst de gedachtewisseling daarover ondersteunen. Het SPUN bestuur heeft in oktober 2013 al een studiedag over de aanstaande wijzigingen in het FTK georganiseerd. Zodra de wetsvoorstellen bekend zijn, wordt wederom een studiemiddag gepland. Ook in dit dossier zal SPUN bij partijen aandringen op het bespoedigen van de besluitvorming, aangezien het nieuwe FTK vooralsnog per 1 januari 2015 moet ingaan, ook al moet de nadere uitwerking van het wetsvoorstel nog volgen.

4. Beleggingen

4.1. Doelstellingen

SPUN ontvangt pensioenpremies en belegt die om pensioenen nu en in de toekomst te kunnen uitkeren. Naast het voldoen aan die nominale (niet voor inflatie gecorrigeerde) pensioenverplichtingen, probeert het pensioenfonds de pensioenen aan te passen aan de gestegen prijzen, binnen het vastgelegde toeslagenbeleid (zie paragraaf 3.3.). Het beleggingsbeleid moet bijdragen aan de nakoming van de nominale verplichtingen en verlenen van toeslagen.

Gegeven deze doelstelling wordt het vermogen op zodanige wijze belegd dat dit strookt met de aard en de duur van de toekomstige pensioenuitkeringen. Het aanwezige vermogen wordt belegd in het belang van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden. De veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel moeten zoveel mogelijk zijn gewaarborgd. Het aanwezige vermogen wordt hoofdzakelijk op gereguleerde financiële markten belegd. Beleggingen in derivaten (financiële beleggingsinstrumenten) zijn toegestaan, voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het risicoprofiel of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken.

4.2. Aansturing van de beleggingsportefeuille

Naar aanleiding van de wijziging van de inhoud en financiering van de pensioenregelingen is in 2012 een continuïteitsanalyse en ALM studie uitgevoerd. In de continuïteitsanalyse zijn allereerst de mogelijke toekomstige ontwikkeling van het vermogen en de risico's in kaart gebracht, uitgaande van de nieuwe pensioenregeling, de nieuwe financiële afspraken met de werkgevers en handhaving van het beleggingsbeleid. Als randvoorwaarden zijn gedefinieerd: a) een beperking van de kans op een te lage dekkingsgraad en b) een beperking van de kans op niet tijdig herstellen. In de ALM-studie is als vervolgstap een nadere uitwerking gegeven aan het beleggingsbeleid en de consequenties van mogelijke aanpassingen daarvan. De uitkomsten van de ALM-studie gaven SPUN geen aanleiding tot het bijsturen van het strategische beleid.

Het beleggingsbeleid wordt beschouwd in relatie tot de actuele omgevingsfactoren. Dat betreft onder meer het gewenste herstel (einde van het kortetermijnherstelplan per 31 december 2013) waaraan is gekoppeld een mogelijk besluit tot het verlagen van de pensioenen en afspraken met de werkgevers over additionele bijstorting. Daartoe wordt jaarlijks, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, een beleggingsplan opgesteld. Het beleggingsplan wordt opgesteld tegen de achtergrond van de te verwachte economische ontwikkelingen, zoals het monetaire beleid van de centrale banken, verwachtingen over de ontwikkeling van de mondiale economie en de inflatie. Het risicobudget is een belangrijk onderdeel van het beleggingsplan. Het risicobudget weerspiegelt de mate waarin het bestuur een volatiele (bewegelijke) dekkingsgraad accepteert. De keuze voor het risicobudget is van belangrijke invloed op de samenstelling van de portefeuille en daarmee op het uiteindelijke beleggingsresultaat.

4.2.1. Matching en return portefeuille

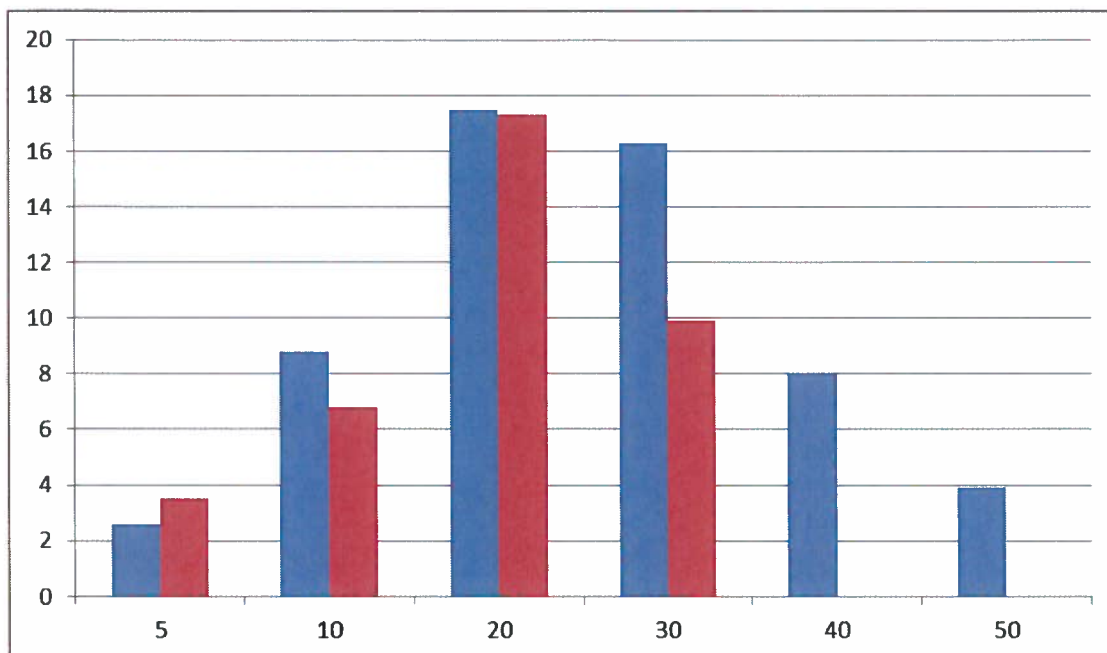
De strategische aansturing van de beleggingen verlangt dat de beleggingsportefeuille conceptueel wordt gesplitst in een matching en een return portefeuille. Met de matching portefeuille beoogt SPUN (een gedeelte van) de pensioenuitkeringen veilig te stellen. Waardebehoud is - mede gelet op de relatief lage dekkingsgraad - de primaire doelstelling. Door het renterisico gedeeltelijk af te dekken wordt de dekkingsgraad minder gevoelig voor rentewijzigingen. De return portefeuille heeft een rendementsdoelstelling en moet bijdragen aan het versterken van de financiële buffers.

Bij een zogenoemde 100% matching portefeuille wordt het renterisico voor 100% afgedekt. De nominale dekkingsgraad blijft constant. Echter, het pensioenfonds heeft geen mogelijkheden meer om extra rendement te creëren. De mogelijkheid om uit extra beleggingsrendement de toeslagverlening te voldoen vervalt. Door uit te gaan van een matching portefeuille van 70% en een return portefeuille van 30% van de totale beleggingen, blijft er opwaarts potentieel behouden.

Doelstelling van de *matching portefeuille* is dus het nominale renterisico te reduceren. Daarbij is het renterisico gedefinieerd als het effect op dekkingsgraad als gevolg van veranderingen in de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen. De vastrentende waarden in de matching portefeuille bestaan uit staats- en bedrijfsobligaties en renteswaps. Met behulp van die derivaten wordt de rentegevoeligheid van de beleggingen in lijn wordt gebracht met de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. De totale afdekking van het renterisico bedraagt eind december 66%. In het beleggingsplan 2013 is uitgegaan van 70%. De matching

portefeuille wordt zoveel mogelijk met 'fysieke instrumenten' ingericht. Hierbij worden op de korte looptijden bedrijfsobligaties ingezet en op de langere looptijden staatsobligaties. Aangezien de duratie van de verplichtingen hoger is dan die van de beleggingen kan de renteafdekking niet volledig met obligaties ingevuld worden. Daarom worden swaps gehanteerd om de renteafdekking op te hogen tot het gewenste niveau.

Duratie is een maatstaf voor de resterende looptijd. Als de duratie van de beleggingen langer is dan de duratie van de verplichtingen betekent dit dat de pensioenverplichtingen gevoeliger zijn voor renteveranderingen dan de beleggingen.

In bovenstaande grafiek is de positionering van de renteafdekking op verschillende looptijden van de pensioenverplichtingen inzichtelijk gemaakt. Hierbij is de waardeverandering van de pensioenverplichtingen (blauw) en de matching portefeuille (rood) getoond, uitgaande van een wijziging in de rente van 1 basispunt (zie voor een toelichting op dit begrip 2.8.2).

Uit de grafiek blijkt:

Looptijdsegment	5 jr.	10 jr.	20 jr.	30 jr.	40 jr.	50 jr.
Mate van afdekking	132%	77%	99%	63%	0%	0%

SPUN dekt de lange looptijdsegmenten niet af. Voor de lange looptijden (40 en 50 jaar) is de liquiditeit in de markt minder en wordt voor obligaties met lange looptijden relatief weinig extra vergoeding ontvangen. Het gemis aan dekking op de lange looptijden wordt gecompenseerd door een hogere afdekking (dan de norm van 70%) van het 20- en 30-jaars segment.

Als leidend criterium voor de allocatie van de Euro staatsobligaties geldt het zogenoemde landenbeleid. Uit een universum van staatsobligaties wordt via een stappenplan een portefeuille met 'veilige' staatsobligaties geconstrueerd. Een beleggingsportefeuille met langlopende staatsobligaties van 'veilige' landen uit de Eurozone levert een bijdrage aan de rente-afdekking. Het rendement op staatsobligaties bestaat uit een risicovrije rente plus een opslag voor het kredietrisico. De Duitse rente wordt gezien als de risicovrije rente en dus als ijkpunt gebruikt. Naast de kredietopslag wordt de belegger beloond voor het liquiditeitsrisico. Dat risico wordt groter naar mate de hoeveelheid uitgegeven obligaties van een land kleiner is. De vergoeding voor het lopen van risico wordt bovendien groter naar mate de looptijd van de obligatie langer is, omdat de onzekerheid van terugbetaling toeneemt. De staatsobligaties zijn dus een bouwsteen van de matching portefeuille. De portefeuille bestaat uit obligaties uitgegeven in euro's, waardoor het valutarisico wordt vermeden. Het kredietrisico dient minimaal te zijn om een faillissement in de portefeuille te voorkomen. In het geval het risico zich manifesteert moet een positie voldoende snel kunnen worden afgebouwd. De keerzijde is het ontstaan van een concentratierisico. SPUN accepteert dat risico.

Binnen de *return portefeuille* vindt een zorgvuldige verdeling plaats tussen actief en passief vermogensbeheer. Bij actief beheer wordt door de vermogensbeheerder gestreefd naar het 'verslaan' van de benchmark. Een benchmark is een objectieve maatstaf waartegen behaalde rendementen worden afgemeten. Bij passief beheerde beleggingen is het doel dat de koersontwikkeling van de portefeuille het rendement van de benchmark weerspiegelt. Met actief beheer kan extra waarde worden gecreëerd. De keuze tussen actief en passief beheer is afhankelijk van het risico-rendement profiel van een bepaalde beleggingscategorie. De financiële markten waarop wordt belegd, moeten het nemen van extra risico's belonen. Het actief beheer is aan limieten gebonden. De tendens is overigens meer passief te beleggen; de markten zijn in steeds mindere mate inefficiënt. Aan actief beheer zijn ook hoge(re) kosten verbonden.

In het laatste kwartaal van 2012 is het bestuur een discussie gestart over het handhaven van complexe beleggingen in de *return portefeuille*. Het bestuur heeft zich de vraag gesteld of de als complex aan te merken beleggingen passen bij de overtuiging ('investment belief') dat het pensioenfonds alleen belegt in producten die het 'begrijpt' en of het risicomanagement erop is ingericht. De gedachtewisseling is in het eerste kwartaal van 2013 afgerond. De analyse heeft geresulteerd in het volgende:

- *Hedge funds*: het belang is volledig afgebouwd.
Belangrijkste kwalitatieve redenen: hoge kosten, hoge mate van complexiteit en relatief beperkte transparantie.
- *Commodities*: het belang is volledig afgebouwd.
Belangrijkste kwalitatieve redenen: hoge concentratie naar een specifiek universum, relatief hoge kosten en complexiteit in de uitvoering.
- *Onroerend goed*: het belang wordt volledig afgebouwd. De opdracht is gegeven in 2013, de verkoop zal in 2014 worden gerealiseerd.
Belangrijkste redenen: beperkt transparant product, te weinig inzicht in onderliggende verwachte kasstromen en beperkte verwachtingen ten aanzien van het rendement.
- *Infrastructuur*: het belang wordt uitgebreid. De afgegeven commitments worden in 2014 opgevraagd.
Belangrijkste redenen: belegging past bij de investment beliefs, aanwezige liquiditeitspremie en lage correlatie met andere categorieën.

4.3. Beleggingsresultaten 2013

De belangrijkste resultaten van het beleggingsbeleid in 2013 worden hierna toegelicht. Het totale rendement op de beleggingen bedroeg in 2013 -2,2%. Daarvan is toe te schrijven aan de matching portefeuille -5,6% en aan de *return portefeuille* 6,8%. Het rendement op de voorziening pensioenverplichtingen bedroeg in 2013 -5,0%, indien wordt uitgegaan van de actuele rentetermijnstructuur. De rentetermijnstructuur geeft verband weer tussen de looptijd van een vastrentende belegging en de daarop te ontvangen marktrente. De rentetermijnstructuur vertoont een stijgend verloop, wanneer geld voor een langere periode wordt uitgeleend, normaliter wordt dan een hogere vergoeding verlangd. Wordt de zogenoemde DNB rente gehanteerd, dan is het rendement over 2013 -2,2%. Het rendement op de voorziening pensioenverplichtingen bestaat uit de bijschrijving van rente (oprenting) en het effect van renteveranderingen. Voor de waardering van de pensioenverplichtingen hanteert SPUN de door DNB, maandelijks gepubliceerde rentetermijnstructuur. Bij deze methodiek wordt voor wat betreft de rekenrente uitgegaan van een driemaands gemiddelde rente over looptijden van de verplichtingen tot 20 jaar en een min of meer vaste rekenrente voor langlopende verplichtingen (meer dan 20 jaar).

4.4.Asset mix

De strategische beleggingsportefeuille is van significante invloed op het verwachte rendement. Op basis van de strategische verdeling en macro economische scenario's wordt een asset allocatie vastgesteld.

De asset allocatie bij aanvang respectievelijk einde van het boekjaar was als volgt samengesteld:

Beleggingscategorie	Bedrag x € mln. 31-12-2013	Bedrag x € mln. 31-12-2012
Matching portefeuille	256,5	273,0
Staatsobligaties	187,4	194,5
Investment grade bedrijfsobligaties	58,4	56,9
Illiquide obligaties	0	0
Rente-afdekking	13,5	24,6
Liquide middelen	-2,8	-3,0
Return portefeuille	123,0	111,8
Hoogrentende bedrijfsobligaties	22,9	24,3
Hoogrentende staatsobligaties	22,0	21,9
Aandelen	58,4	38,2
Onroerend goed & Infrastructuur	19,7	12,9
Alternatieve investeringen	0	14,5
Totaal	379,5	384,8

Toelichting op de matching portefeuille

Een obligatie is een verhandelbare contractuele verplichting van een staat of bedrijf om rente te betalen en de hoofdsom van de lening terug te betalen. De staatsobligaties zijn leningen uitgegeven door de Duitse, Nederlandse en Finse overheid. De Investment grade obligaties zijn uitgegeven door bedrijven. De leningen hebben een relatief hoge rating (van AA tot en met BBB).

Toelichting op return portefeuille

Hieronder worden de hoofdcategorieën binnen de return portefeuille nader onderverdeeld en daarna toegelicht:

	Bedrag x € mln. 31-12-2013	Bedrag x € mln. 31-12-2012
Hoogrentende bedrijfsobligaties	22,9	24,3
Bank loans	8,6	4,0
Bedrijfsobligaties VS	14,3	20,3
Hoogrentende staatsobligaties	22,0	21,9
Opkomende markten	22,0	21,9
Ontwikkelde markten	0	0

De portefeuille Bank loans is gediversificeerd. De portefeuille bestaat per jaareinde uit leningen aan bedrijven, die actief zijn in verschillende sectoren. En dat weer verspreid over meerdere landen, met de nadruk op Europa. De credit rating is vooral B (85%) van de portefeuille. De credit rating is een beoordeling voor de kredietwaardigheid en geeft een indicatie van het risico dat aan een bedrijf (of land) wordt toegekend.

De Hoogrentende bedrijfsobligaties zijn leningen uitgegeven door het bedrijfsleven en hebben een lagere rating dan de Investment grade obligaties, die deel uitmaken van de matching portefeuille. De bedrijfsobligaties VS kennen een concentratie in de rating naar BB (41%) en B (50%). In 2013 werd met de obligaties met een lagere rating een rendement van 2,7% behaald, tegenover een rendement van 0,3% op de Investment grade bedrijfsobligaties.

Volgens een definitie van de Wereldbank zijn 'opkomende landen' landen met een laag tot middel inkomen per inwoner. Hoogrentende obligaties van Opkomende landen zijn leningen uitgegeven door landen in Latijns Amerika, Azië, Pacific en Afrika. Deze obligaties kennen wat betreft de rating een concentratie in A (12%), BBB (49%) en BB (16%). De obligaties luiden zowel in 'harde' (Amerikaanse dollars en euro's) als in lokale valuta. Het

rendement op de obligaties in lokale valuta bleef achter bij dat op de harde valuta, doordat renteverlagingen worden verwacht en de lokale valuta erg volatiel waren vanwege de wereldwijde economische ontwikkelingen.

	Bedrag x € mln. 31-12-2013	Bedrag x € mln. 31-12-2012
Aandelen	58,4	38,2
Noord Amerika	17,7	10,9
Europa	14,6	9,0
Verre Oosten	6,5	4,1
Opkomende landen	19,6	14,2

De aandelenportefeuille Noord Amerika wordt passief beheerd, waarbij getracht wordt het rendement van de gegeven benchmark (Russel 1000 total return index) zo goed mogelijk te repliceren. Het aandelenfonds heeft over 2013 een rendement behaald van 27,3% (in euro's gemeten) en presteerde iets beter dan de benchmark (0,7%). Belangrijke sectoren in de portefeuille zijn financiële instellingen en technologiebedrijven.

De portefeuille Europa wordt passief beheerd. Getracht wordt het rendement van de benchmark (MSCI Europe net return index) zo goed mogelijk te repliceren. Het aandelenfonds heeft over 2013 een rendement behaald van 20,0% en presteerde iets beter dan de benchmark (0,2%). Belangrijke sectoren in de portefeuille zijn consument georiënteerde bedrijven (voedsel en huishoudartikelen) en financiële instellingen. De belangrijkste landen in de portefeuille zijn Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland.

De portefeuille Verre Oosten wordt eveneens passief beheerd, waarbij getracht wordt het rendement van de gegeven benchmark (MSCI pacific free net return index) zo goed mogelijk te repliceren. Het aandelenfonds heeft over 2013 een rendement behaald van 13,1% (in euro's gemeten) en presteerde iets minder goed dan de benchmark (0,1%). Belangrijke sectoren in de portefeuille zijn financiële instellingen en industriële bedrijven. De belangrijkste landen in de portefeuille zijn Japan, Australië en Hongkong.

De portefeuille Opkomende landen of Emerging Markets wordt actief beheerd. De top 5 landen in de portefeuille zijn China, Zuid-Korea, Brazilië, Taiwan en Rusland. Binnen de portefeuille zijn de belangrijkste sectoren informatietechnologiebedrijven en financiële instellingen. De benchmark is MSCI Emerging Markets net total return index. Het fonds behaalde over 2013 een negatief rendement van 4%. Dat is beduidend beter dan de benchmark, met -6,8%.

	Bedrag x € mln. 31-12-2013	Bedrag x € mln. 31-12-2012
Onroerend goed & Infrastructuur	19,7	12,9
Onroerend goed	5,4	5,3
Infrastructuur	14,3	7,6

Belangrijke onderdelen van de Onroerend goed portefeuille zijn winkelcentra, kantoorpanden en logistiek onroerend goed. Met een concentratie in Verenigd Koninkrijk (30%), Frankrijk (24%), Duitsland (14%) en Nederland (7%). Het is een actief beheerde portefeuille. Het rendement over 2013 bedroeg 3%. De Onroerend goed portefeuille wordt afgebouwd, de verkooporder is in 2013 gegeven.

De Infrastructuur portefeuille bestaat uit investeringen verspreid over meerdere landen, zoals Verenigd Koninkrijk (41%), Verenigde Staten (32%) en Europa continentaal (14%). De belangrijkste sectoren zijn waterbedrijven (31%), elektriciteitsdistributie (21%), windenergie (14%), havens (14%) en vliegvelden (13%). Het is een actief beheerde portefeuille. Het fonds behaalde over 2013 een rendement van 2,9%.

4.5. Beleggen in Nederland

In 2013 is in de media veel aandacht geweest voor het beleggen door pensioenfondsen in de Nederlandse economie. De gedachte daarbij is dat pensioenfondsen mede verantwoordelijk zijn voor het functioneren van de Nederlandse economie. Beleggingstechnisch is er in beginsel geen reden om meer in Nederlandse bedrijven te beleggen. Uit onderzoek is gebleken dat 14% van het pensioengeld in Nederland wordt belegd. Van de SPUN portefeuille is ruim 20% in Nederland belegd, inclusief de Nederlandse staatsleningen. Exclusief de Nederlandse staatsleningen is dat ongeveer 2%. De gelden zijn belegd in aandelen en bedrijfsobligaties van Nederlandse bedrijven en in Nederlands onroerend goed. Het bestuur heeft besloten eventuele proposities voor specifieke Nederlandse beleggingen op hun merites te zullen beoordelen.

4.6. Effectiviteit rente- en valuta-afdekking

In paragraaf 7.1. worden hoofdlijnen van het risicobeleid en de beheersmaatregelen in kwalitatieve zin beschreven. In deze paragraaf wordt - daarop vooruitlopend - ingegaan op de effectiviteit van twee strategische keuzes, de effectiviteit van de rente- en de valuta-afdekking.

4.6.1. Valuta-afdekking

De effectiviteit van de valutahedge kan worden afgeleid van de mate waarin het verschil tussen de beoogde omvang van de afdekking en de daadwerkelijke omvang binnen de vooraf afgesproken bandbreedte is gebleven. Dat is de mate waarin valutarisico wordt gelopen. De voor SPUN belangrijkste valuta, de US dollar, bleef het gehele boekjaar binnen de bandbreedte. Tussen de beoogde omvang van de afdekking en de daadwerkelijke omvang van de afdekking kan verschil ontstaan. Door een waardeverandering van bijvoorbeeld Amerikaanse aandelen kan de hedge op een zeker moment 99% (aandelen zijn in waarde gestegen) of 101% (aandelen zijn in waarde gedaald) bedragen. Deze 'ruis' wordt ondervangen door op weekbasis de hedge te monitoren en waar nodig aan te passen. Door de hedge op continue basis te sturen kan deze 'ruis' worden geëlimineerd, vanuit kostenopgumpunt is dit echter niet wenselijk.

4.6.2. Rente-afdekking

De mate waarin de rente-afdekking effectief is geweest, kan worden afgeleid van een drietal factoren:

- De verhouding tussen het verwacht rendement op basis van de norm van 70% ten opzichte van de daadwerkelijke mate van rente-afdekking. Het effect in 2013 was 0,28%-punt dekkingsgraad.
- De mate waarin alle looptijden van de verplichtingen exact zijn afgedekt door waarden (obligaties of derivaten). Het effect was -0,11%-punt dekkingsgraad.
- De gekozen instrumenten. De afdekking bestaat uit obligaties met een ander rendement-risicoprofiel dan de risicovrije rente, die als maatstaf geldt voor de 'DNB rentecurve'. Het effect in 2013 was - 0,22%-punt dekkingsgraad.

Per saldo dus een negatief effect van 0,05%-punt dekkingsgraad of te wel € 207.000.

4.7. Rendement / Outperformance

In onderstaande tabel wordt per kwartaal en op jaarbasis aangegeven wat het behaalde rendement is op de totale beleggingsportefeuille en weergegeven in welke mate de vermogensbeheerder in het kalenderjaar de benchmark - op portefeuilleniveau - heeft weten te overtreffen.

Periode	Rendement	Benchmark	Outperformance
Eerste kwartaal	0,61%	0,64%	0,03%-
Tweede kwartaal	3,28%-	3,24%-	0,04%-
Derde Kwartaal	0,15%	0,18%	0,03%-
Vierde kwartaal	0,26%	0,24%	0,02%
Jaar	2,20% -	2,10% -	0,10% -

Door afrondingen op kwartaalbasis kan het jaarresultaat afwijken van de som van de vier kwartalen.

4.8. Maatschappelijke verantwoordelijkheid

SPUN neemt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid zeer serieus. De uitvoering van het maatschappelijk verantwoord beleggen vindt plaats langs 4 pijlers: 1) integratie van ESG factoren (milieu, sociale en governance) in het beleggingsbeleid, 2) uitsluiting van investeringen in overheden en bedrijven, 3) betrokken aandeelhouderschap en 4) thematisch beleggen of impact investments.

De ESG integratie volgt uit de overtuiging dat de risico-rendementverhouding van de beleggingen op langere termijn verbetert wanneer milieu, sociale en governance factoren worden meegenomen bij investeringsbeslissingen (ad 1). De beleggingen worden getoetst aan de hand van deze ESG factoren. Ook in de periodieke evaluatie van de externe managers worden de ESG factoren meegewogen.

Onderdeel van het maatschappelijk verantwoord beleggen is het zogenoemde uitsluitingbeleid (ad 2). Naast het beleid ten aanzien van bedrijven (aandelen en bedrijfsobligaties) voert MN ook een uitsluitingbeleid voor staatsobligaties. Zo wordt er niet belegd in leningen uitgegeven door de landen waartegen de Verenigde Naties en/of de Europese Unie sancties hebben uitgevaardigd, zoals tegen Wit Rusland, Noord-Korea, Somalië en Iran. Het betrokken aandeelhouderschap (ad 3) blijkt uit het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, het aangaan van een dialoog met bedrijven en de participatie in class actions, juridische procedures ter verkrijging van schadeloosstellingen.

Rapportages over het verantwoord beleggen worden op de website van het pensioenfonds www.spun.nl en van de fiduciair manager www.mn.nl gepubliceerd.

4.9. Thema's voor 2014

Nieuw pensioencontract

Er is lang gesproken over het vervangen van het huidige pensioencontract door een herijkt nominaal pensioencontract en anderzijds een reëel pensioencontract. Het nominale contract zou neerkomen op de huidige contractvorm met hogere buffereisen c.q. met het garanderen van de opgebouwde rechten als belangrijkste doelstelling. In het reële contract zou het behoud van koopkracht belangrijker zijn dan de nominale garantie, de pensioenrechten worden minder 'hard'. De Staatssecretaris van SZW komt waarschijnlijk met een tussenvariant. In het nieuwe pensioencontract moeten alle indexatieambities mogelijk worden en blijft er sprake van 'harde' pensioenaanspraken. Tevens wordt het stelsel eenduidiger en beter uit te leggen aan deelnemers. Begin 2014 wordt het wetsvoorstel naar verwachting naar de Tweede Kamer gestuurd.

Indien dit toezichtkader definitief wordt, wordt geanalyseerd of het beleggingsbeleid een aanpassing behoeft. Gezien de beoogde ingangsdatum van 1 januari 2015 is het van belang de gevolgen tijdig in kaart te brengen. SPUN zal bij sociale partners aandringen op het bespoedigen van de besluitvorming.

Efficiënte pensioenuitvoering

Met een efficiënte pensioenuitvoering wordt gedoeld op zo laag mogelijke kosten, het vergroten van de transparantie, het verminderen van de complexiteit en een duidelijk beleid ten aanzien van intern en extern vermogensbeheer. SPUN heeft hier in 2013 voor een belangrijk deel al invulling aan gegeven door enkele specifieke beleggingen nader te analyseren (zie paragraaf 4.2.1.). Dit heeft geleid tot de nodige wijzigingen in de portefeuille en lagere kosten.

Efficiënte pensioenuitvoering blijft ook in 2014 op de agenda staan. Verder zullen onder andere de productstrategieën voor Hoogrentende staatsobligaties en Aandelen ontwikkelde landen de revue passeren.

Wet- en regelgeving

Naast de aangekondigde aanpassing van het pensioencontract vindt in 2014 de effectuering van de AIFMD plaats en zijn er wijziging te verwachten in het kader van de European Market Infrastructure Regulation (EMIR) en Financial Transaction Tax (FTT). Met de AIFMD worden de activiteiten van beheerders van beleggingsinstellingen gereguleerd. Dit raakt SPUN niet direct, mogelijk wel indirect indien de AIFMD kosten worden doorbelast. Het doel van EMIR is de derivatenmarkt veiliger en transparanter maken. EMIR heeft gevolgen voor de wijze waarop het onderpandbeheer op derivatenposities moet worden ingericht. De FTT ten slotte betreft een richtlijn die in alle EU landen van toepassing wordt op financiële transacties. De FTT kan kostenverhogend zijn voor SPUN. Het is twijfelachtig of de FTT medio 2014 wordt ingevoerd.

Rentehedge

Onderzocht wordt of het mogelijk is de rentehedge een meer dynamisch karakter te geven door de hedge afhankelijk te maken van variabelen, als renteniveau en dekkingsgraad. In 2014 worden de uitkomsten van de analyse bekend.

Uitbestedingsrisico

Door het stringentere toezicht en de wens van SPUN om meer 'in control' te zijn, is er meer aandacht voor het thema uitbesteding. Daarbij wordt gedacht aan de volgende aspecten:

- beleid ten aanzien van de inrichting van matching portefeuille;
- mandaten voor de verschillende beleggingscategorieën;
- mate van leverage in de verschillende beleggingscategorieën;
- eisen aan rapportages; en
- inzicht in de vergoedingen aan externe managers.

Basisscenario

SPUN gaat uit van een economisch scenario voor 2014–2016 dat wordt gekenmerkt door 'normalisering'. Daarmee wordt bedoeld op een geleidelijke verbetering van de economische omstandigheden. Er wordt verwacht dat de bezuinigen zullen afnemen, de ruime financiële condities blijven bestaan en vermogenseffecten optreden door stijgende prijzen van activa. Vanwege de overcapaciteit blijven de mogelijkheden voor bedrijven om de prijzen te verhogen beperkt en doordat de werkloosheid naar verwachting slechts langzaam afneemt, blijven loonstijgingen laag.

De vooruitzichten, de economische scenario's en de beleggingsthema's veranderen geleidelijk, hetgeen aanleiding is om de samenstelling van de beleggingsportefeuille ook geleidelijk aan te passen. Voor 2014 is het meest kenmerkend een verschuiving van kredietrisico (obligaties) naar ondernemersrisico (aandelen).

5.Financiële paragraaf

Een belangrijke indicator voor de financiële 'gezondheid' van een pensioenfonds is de dekkingsgraad. Dat is de verhouding tussen de bezittingen en de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad is in 2013 verbeterd ten opzichte van eind 2012, van 99,9% naar 102,2% (voorlopige stand). In zowel de dekkingsgraad per eind 2012 als de dekkingsgraad per eind 2013 is een vordering op Unisys Nederland opgenomen.

Over 2013 werd op de beleggingen een rendement behaald van -2,2%, terwijl het rendement op de verplichtingen, op basis van de actuele rentetermijnstructuur, -5,0% was. Op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur was het rendement op -2,2%. Het eigen vermogen steeg met € 15,637 miljoen, van - € 0,425 miljoen tot € 15,212 miljoen. De waarde van de nominale pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds ultimo van het kalenderjaar bedroeg € 383,8 miljoen, een afname ten opzichte van de waarde bij aanvang van het jaar met € 20,2 miljoen. Daar stond een afname van de bezittingen tegenover van € 10,8 miljoen.

In voorgaande is nog niet meegenomen het effect van het verlagen van de pensioenen. Eind 2013 liep het kortetermijnherstelplan af. De dekkingsgraad inclusief de vordering op Unisys Nederland bedroeg, zoals hiervoor aangegeven 102,2%, terwijl de minimaal vereiste dekkingsgraad 104,0% bedraagt. Door de pensioenen te verlagen komt de dekkingsgraad uit op het wettelijk vereiste minimum.

De financiële positie van het pensioenfonds en de ontwikkeling daarvan kunnen als volgt worden samengevat:

	Bedrag x € mln. mutatie	Bedrag x € mln.
Eigen vermogen 1 januari 2013		0,425 -
Baten		
Premie	13,653	
Beleggingsopbrengsten	-8,163	
Mutatie technische voorziening	26,182	
Overige baten en lasten	-0,556	
Totaal baten	31,116	
Lasten		
Uitkeringen	-13,643	
Kosten	-1,314	
Herverzekeringen	-0,522	
Totaal	-15,479	
Saldo baten en lasten		15,637
Eigen vermogen 31 december 2013		15,212

De reserve minimaal vereist eigen vermogen bedraagt 4,0% van de pensioenverplichtingen die ten laste van SPUN komen. De reserve vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de pensioenverplichtingen.

	Bedrag x € mln.	In %
Aanwezig vermogen	393,038	104,0
Af: Technische voorziening	377,826	100,0
Eigen vermogen	15,212	4,0
Af; Vereist eigen vermogen	30,178	8,0
Vrij vermogen	- 14,966	- 4,0
Minimaal vereist eigen vermogen	15,113	- 4,0
Dekkingsgraad		104,0

Het bestuur stelt vast dat de dekkingsgraad per 31 december 2013 onder de wettelijke en in de ABTN vastgelegde minimumgrens van 104,0% lag. Dat duidt op een dekkingstekort. Daarmee is tevens sprake van een reservetekort. Door de overeengekomen aanvullende storting van de werkgevers en het besluit om de pensioenen met 1,7% te verlagen, komt de dekkingsgraad uit op het wettelijke minimum.

De *gedempte kostendekkende premie* is als volgt samengesteld:

Component	Bedrag x € mln.
Koopsom nieuwe aanspraken en risicopremies	3,351
Koopsom risico deelnemer	0,839
Risico koopsom	0,396
Opslag uitvoeringskosten	0,908
Solvabiliteitsopslag	0,259
Kostendekkende premie	5,753

Een kostendekkende premie wordt gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De kostendekkende premie is gevoelig voor renteveranderingen, waardoor fluctuaties in de premie kunnen ontstaan. Om dit te voorkomen biedt het FTK de mogelijkheid van premiedemping. SPUN maakt hiervan gebruik. In de ABTN heeft SPUN vastgelegd dat voor de vaststelling van de gedempte premie een disconteringsvoet van 4% wordt gehanteerd, tenzij de nominale rentetermijnstructuur gedurende een periode van 24 maanden lager uitkomt dan de genoemde rekenrente van 4%. Dan zal het bestuur de hoogte van de rekenrente opnieuw vaststellen. Sinds 1 januari 2011 gaat SPUN uit van een disconteringsvoet van 3%.

De zuivere kostendekkende premie, de gedempte kostendekkende premie en de feitelijke premie zijn als volgt:

	Bedrag x € 1.000 2013	Bedrag x € 1.000 2012
Zuivere kostendekkende premie	6.110	4.982
Gedempte kostendekkende premie	5.753	4.876
Feitelijke premie (inclusief premiebijdragen voor risico deelnemers en aanvullende premie)	13.653	6.474

In onderstaande tabel is weergegeven het zogenoemde resultaat op kosten.

Component	Bedrag x € mln. 2013	Bedrag x € mln. 2012
Beschikbaar voor kosten		
Uit premie voor directe kosten	0,908	0,341
Uit premie voor toekomstige kosten	0,107	0,102
Uit technische voorzieningen risico fonds	0,406	0,376
Aanwending		
Toevoeging voorziening risico fonds	-0,106	-0,102
Kosten verslagjaar (exclusief kosten vermogensbeheer)	-1,314	-1,271
Resultaat	0	-0,554

6. Actuariële paragraaf

Bij het bepalen van de pensioenverplichtingen en de premie die de werkgevers zijn verschuldigd, wordt uitgegaan van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, invaliditeit, gehuwdheid, etc. Ook worden veronderstellingen gehanteerd ten aanzien van het beleggingsrendement en de kosten welke aan het uitkeren van pensioenen zijn verbonden.

Actuariële analyse

Onderstaand tabel is een verkorte weergave van de opbouw van de pensioenverplichtingen in 2013.

	Bedrag x € mln.
Stand per 1 januari	404.008
Toevoeging pensioenopbouw	3.974
Rentetoevoeging	1.396
Wijziging rentetermijnstructuur	-10.196
Wijziging actuariële grondslagen en/of methode	-
Wijziging pensioenregeling en/of pensioenniveau	-6.499
Resultaat op sterfte	-1.114
Overgenomen pensioenverplichtingen	8
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-288
Resultaat op mutaties	378
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	-13.538
Vrijval kosten (verminderd met toevoeging aan reserve)	-299
Overig	-4
Stand per 31 december	377.826

Solvabiliteitstoets

Het solvabiliteitsrisico is het risico dat SPUN niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de nominale pensioenverplichtingen. Voldoende vermogen houdt niet alleen in dat het vermogen tenminste gelijk is aan de verplichtingen. Er moet ook een toereikende algemene reserve zijn voor het opvangen van financiële tegenvallers. DNB heeft een standaard risicomodel voorgeschreven om te toetsen of in het pensioenfonds voldoende vermogen aanwezig is om beschermd te zijn tegen diverse risico's. In het standaard risicomodel wordt elk risico omgerekend naar een bepaalde vermogens eis. De combinatie van deze factoren geeft de vereiste solvabiliteit. Diversificatievoordeel vindt plaats aangezien sommige risico's met elkaar correleren, dus simultaan optreden, en andere risico's juist niet.

Onderstaande tabel laat de uitkomsten van het standaard risicomodel voor SPUN zien, uitgaande van de feitelijke portefeuillesamenstelling per 31 december 2013.

Risicofactor	Beschrijving	Benodigd t.o.v. verplichtingen
S1	Renterisico	2,7%
S2	Aandelen- en vastgoedrisico	5,6%
S3	Valutarisico	1,8%
S4	Grondstoffenrisico	0,0%
S5	Kredietrisico	1,1%
S6	Verzekeringstechnisch risico	2,5%
Diversificatievoordeel		-5,7%
Vereist eigen vermogen		8,0%

Het vereist eigen vermogen wordt gebaseerd op de feitelijke beleggingsmix en daarmee gewaardeerd op € 30,178 miljoen, oftewel 8,0% van de technische voorziening.

Toelichting

Renterisico

Het negatieve effect van de meest ongunstige wijziging van de rente (termijnstructuur). De verplichtingen hebben een hogere rentegevoeligheid dan de beleggingen en dus is een rentedaling negatief voor het pensioenfonds. In het model wordt het positieve effect op de beleggingen verrekend met het negatieve effect op de verplichtingen.

Aandelenrisico

Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in beursgenoteerde aandelen ontwikkelde landen en indirect vastgoed met 25%, in aandelen opkomende landen met 35%, in niet- beursgenoteerde aandelen met 30% en in direct vastgoed met 15%.

Valutarisico

Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen door koersbewegingen van vreemde valuta ten opzichte van de euro met 20%. Hierbij wordt rekening gehouden met een valuta-afdekking.

Grondstoffenrisico

Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in grondstoffen (commodities). SPUN heeft geen commodities meer in de beleggingsportefeuille opgenomen waardoor het risico nihil is.

Kredietrisico

Het effect van een daling van de gewogen gemiddelde rentemarge (credit spread) met 40%. De credit spread is een maatstaf voor kredietrisico en geeft de opslag aan die de markt vraagt boven de risicovrije rente.

Verzekeringstechnisch risico

Het vereist vermogen voor verzekeringstechnische risico's wordt onder meer bepaald door de onzekerheid in de sterftetrend (langlevenrisico).

Oordeel actuaris

SPUN heeft aan Milliman Pensioenen vof de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013. Ter uitvoering van de opdracht heeft de actuaris onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Als onderdeel van de werkzaamheden heeft de actuaris onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en heeft hij zich een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

De actuaris heeft verklaard dat:

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen is op de balansdatum lager van het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot aan de balansdatum, sprake is van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorgaande heeft de actuaris zich ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen)

De vermogenspositie is volgens de actuaris niet voldoende vanwege het reservetekort. In verband met de slechte vermogenspositie heeft het bestuur besloten de pensioenaanspraken en –rechten te verlagen per 1 april 2014 met 1,7%. Deze verlaging is reeds verwerkt in de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2013.

De volledige actuariële verklaring is opgenomen onder de Overige gegevens.

7. Risicomanagement

De vaststelling en uitvoering van het risicobeheer is een belangrijke taak van het bestuur. In dit bestuursverslag wordt ingegaan op de hoofdlijnen van het risicobeleid en de beheersmaatregelen. Een meer gedetailleerde (kwantitatieve en kwalitatieve) toelichting op de actuele posities is opgenomen in de jaarrekening.

7.1. Risicobeleid

De doelstelling van SPUN is het op de lange termijn kunnen uitkeren van de toegezegde nominale pensioenen (niet voor inflatie gecorrigeerde) pensioenverplichtingen en daarnaast probeert het pensioenfonds, binnen het toeslagenbeleid, de pensioenen aan te passen aan de gestegen prijzen. Gelet op de stand van de dekkingsgraad gaf SPUN in 2013 voorrang aan de nominale doelstelling. De risico-acceptatie is om die reden niet groot.

In algemene zin worden de door SPUN te beïnvloeden risico's zoveel mogelijk door middel van beheersingsmaatregelen verminderd. Waar mogelijk worden risico's overgedragen (herverzekering). Sommige risico's worden al dan niet noodgedwongen geaccepteerd of opgezocht. Een voorbeeld van dit laatste is niet volledig afdekken van het renterisico. Daardoor kan worden geprofiteerd van een rentestijging.

Het bestuur heeft besloten tot het opstellen van een strategisch kader voor het risicomanagement. Belangrijke uitgangspunten voor dat kader zijn:

- integraal risicomanagement is onderdeel van het uitvoeringsproces;
- functiescheiding en 'vier ogen principe' bij het uitvoeren van activiteiten;
- periodieke analyse van de uitkomsten van belangrijke processen; en
- duidelijke en schriftelijke afspraken met dienstverleners.

Het risicoraamwerk is in het derde kwartaal van 2013 gerealiseerd.

7.1.1. Solvabiliteitsrisico of risico van onderdekking

Het solvabiliteitsrisico is één van de belangrijkste risico's voor het pensioenfonds. In dat geval zijn de verplichtingen namelijk groter dan de bezittingen en ontbreekt een algemene reserve voor het opvangen van tegenvallers. Pensioenen worden uitgekeerd zonder dat daar voldoende 'dekking' voor aanwezig is. Het vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat met de wettelijke zekerheidsmaatstaf van 97,5% wordt voorkomen dat SPUN binnen een jaar over minder middelen beschikt dan de voorziening pensioenverplichtingen. Het vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat de effecten kunnen worden opgevangen van onmiddellijke veranderingen in de risicofactoren (zie toelichting op de balans: risicobeheer en derivaten).

Het beleid van het bestuur is erop gericht onderdekking te voorkomen, hetgeen onder meer doorwerkt in het beleggingsbeleid. SPUN hanteert twee randvoorwaarden: a) het beperken van de kans op (te) lage dekkingsgraad en b) het beperken van de kans op niet tijdig kunnen herstellen van ontstane tekorten. Dit komt neer op een zorgvuldige afweging van rendement en risico. Elementen van dit beleid zijn onder meer de (mate van) afdekking van het renterisico en diversificatie van de beleggingen. Het toeslagenbeleid is daarnaast voorwaardelijk; bij een slechte financiële positie worden de pensioenen niet verhoogd.

Wanneer de financiële positie van het pensioenfonds onvoldoende is, kan het bestuur besluiten de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten (uitkeringen) van pensioengerechtigden te verlagen tot een zodanig niveau dat de financiële positie weer in evenwicht is. De Pensioenwet biedt hiertoe de mogelijkheid. Omdat de verlaging van de pensioenen door het bestuur als een ongewenst beleidsinstrument wordt beschouwd (laatste redmiddel), is het beleid erop gericht het risico van onderdekking zoveel mogelijk te beperken.

7.1.2. Marktrisico's

Het marktrisico wordt onderverdeeld in prijs-, valuta- en renterisico.

Prijsrisico

Het prijsrisico is het risico van waardeverandering in de zakelijke waarden, als gevolg van ontwikkelingen op de financiële markten, waardoor de prijzen van bijvoorbeeld aandelen dalen of stijgen. De oorzaak daarvan kan zijn gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende onderneming of meer generieke marktfactoren. Omdat de beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijn de wijzigingen in de marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat (wijzigingen worden onmiddellijk in het saldo van baten en lasten verwerkt). Het prijsrisico als zodanig is door SPUN niet beïnvloedbaar. Het risico kan wel worden gemitigeerd door diversificatie. Diversificatie wordt onder meer bereikt door spreiding van het risico over verschillende financiële instrumenten (aandelen, obligaties, etc.), dan wel geografisch (Verenigde Staten, Europa, Verre Oosten) of sectoraal (financiële instellingen, nutsbedrijven, etc.). Verder wordt diversificatie bereikt door aan meerdere fondsmanagers mandaten te verstrekken, waarbij die managers worden geselecteerd op basis van het hanteren van afwijkende beleggingsstrategieën.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van de vastrentende beleggingen (obligaties en renteswaps) en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Bij een rentestijging daalt de waarde van de beleggingen minder snel dan de waarde van de verplichtingen; de dekkingsgraad stijgt. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de beleggingen minder snel dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt. Een effect van de rente-afdekking door middel van het sluiten van contracten voor rente swaps, is dat er een nieuw risico wordt geïntroduceerd: er ontstaat een tegenpartijrisico (zie hierna).

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verminderen van het renterisico. Door te investeren in langlopende obligaties worden de looptijden van de bezittingen en de pensioenverplichtingen met elkaar in evenwicht gebracht. Ook renteswaps dragen bij aan een vermindering van het renterisico. De rente-afdekking stabiliseert niet alleen de ontwikkeling van de dekkingsgraad maar verlaagt ook de vereiste reservebuffer. Het beschikbare risicobudget kan vervolgens (deels) worden ingezet daar waar het pensioenfonds verwacht extra rendement te kunnen behalen.

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen. Het valutarisico kan worden afgedekt door middel van het sluiten van valutatermijncontracten. Om de afdekking van de valutarisico's te matchen met de ontwikkeling van de beleggingsportefeuille worden de hedges periodiek aangepast. Overigens brengen valutacontracten een ander risico met zich mee. Vanwege de mogelijke onderpandverplichtingen kan een liquiditeitsrisico (zie hierna) ontstaan.

SPUN is van mening dat dit risico op de lange termijn niet wordt 'beloond' en daarom wordt een aanzienlijk deel van de beleggingsportefeuille, dat buiten de euro wordt belegd (US dollar, Britse pond en Japanse yen), afgedekt. Voorgaande geldt niet voor de valuta van de beleggingen in opkomende landen. Daarvan wordt juist een positieve bijdrage aan het rendement verwacht. In het geval de valutaposities in een bepaald land te gering van omvang is, heeft het pensioenfonds besloten dat risico niet af te dekken, onder meer uit kostenoverwegingen.

7.1.3. Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen als gevolg van betalingsonmacht of faillissement van een tegenpartij waarop een pensioenfonds (potentieel) een vordering heeft. Een bijzondere vorm van het kredietrisico is het landenrisico. In dat geval voldoet een land de rentebetalingen op de uitgegeven staatsobligaties niet meer, dan wel wordt de lening niet meer volledig terugbetaald bij een herstructurering van de overheidsschulden. Uitgangspunt voor de beheersing van het kredietrisico is dat het beleid bijdraagt aan het matchen van de pensioenverplichtingen. Bij de inrichting van de staatsobligatieportefeuille staat het voorkomen van verliezen centraal. SPUN gaat er vanuit dat de obligatiemarkt het risico inprijsst. Des te hoger de opslag, des te hoger de markt het kredietrisico beoordeelt. Als de credit spread boven een vooraf gedefinieerde norm uitkomt, kan de betreffende obligatie niet langer deel uitmaken van de matching portefeuille. Afhankelijk van de ontstane situatie zal het pensioenfonds dan een besluit nemen.

7.1.4. Liquiditeitsrisico

Het risico dat beleggingen niet tijdig en/of tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, wordt het

liquiditeitsrisico genoemd. Onder het niet kunnen voldoen aan verplichtingen wordt mede begrepen het niet tijdig kunnen voldoen aan collateral calls (het opvragen van onderpand door tegenpartijen).

Het risico wordt door SPUN op verschillende wijzen worden beheerst: a) een beperkt deel van de beleggingen heeft een illiquide karakter, b) het vermogen wordt vooral belegd op geregementeerde markten, c) er is voldoende diversificatie in de portefeuille aangebracht en d) er wordt een voldoende ruime liquiditeitspositie aangehouden.

7.1.5. Kort- en langlevensrisico

Het langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer leven dan verwacht. De pensioenen moeten dan langer worden uitgekeerd dan verwacht. Het kortlevensrisico is daarentegen het risico dat deelnemers eerder overlijden dan verwacht. Er zijn dan meer overlijdensgevallen dan verwacht, waardoor er meer nabestaandenpensioenen ingaan dan verwacht.

Het kortlevensrisico wordt door SPUN overgedragen, door middel van een herverzekeringsovereenkomst. De markt voor producten waarmee het langlevensrisico (deels) kan worden afgedekt, is nog niet in ruime mate ontwikkeld. Dat geldt ook voor andere instrumenten om het risico te mitigeren. De Pensioenwet verlangt dat het langlevensrisico wordt meegenomen bij de waardering van de pensioenverplichtingen en in de premiestelling. De waarde van de toekomstige uitkeringsverplichtingen wordt mede bepaald op basis van de overlevingskansen. Dit betekent dat bij een stijgende levensverwachting - althans een grotere stijging dan waarmee rekening was gehouden - de omvang van de verplichtingen groter wordt.

7.1.6. Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, de integriteit en/of de kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden worden geschaad, wordt het uitbestedingsrisico genoemd. Voor SPUN houdt dat risico onder meer in dat de vermogensbeheerder en/of de externe managers niet handelen conform het verstrekte mandaat.

In de fiduciair beheerovereenkomst met MN zijn de verantwoordelijkheden van de fiduciair manager vastgelegd. In de bijbehorende Service Level Agreement zijn de verantwoordelijkheden verder uitgewerkt. SPUN toetst of de gemaakte afspraken worden nageleefd. Ter waarborging van de adequaatheid van de interne processen en procedures bij de fiduciair manager wordt jaarlijks een zogenoemde ISAE 3402 verklaring verstrekt. Een dergelijk rapport is een internationaal geaccepteerde auditing document en geeft informatie over de beheermaatregelen en processen van een service organisatie. De deugdelijkheid van de maatregelen en processen wordt geborgd doordat een onafhankelijke accountant de verklaring ondertekent. SPUN ontvangt dergelijke een degelijke verklaring ook van ING IM.

7.1.7. Uitbesteding vermogensbeheer

Met het vermogensbeheer is een aanzienlijk deel van het operationele risicomanagement uitbesteed. Hetgeen uiteraard het bestuur niet ontslaat van haar eindverantwoordelijkheid in deze. Binnen het kader van het integrale risicomanagement maakt de fiduciair manager onderscheid tussen de beleggingsrisico's, compliance risico's en operationele risico's. De beheersing van de beleggingsrisico's vindt plaats op verschillende niveaus; op klantniveau, op productniveau en per mandaat.

In het beleggingsplan 2013 zijn specifieke risicobeheersingmaatregelen expliciet benoemd

In onderstaande tabel worden de diverse maatregelen kort beschreven:

Onderdeel	Norm	Bandbreedte	Frequentie meting	Actie bij overschrijding
Balansrisico	6%	5 %-7,5%	Maandelijks	Signalering bij overschrijding / overleg over 'terug naar norm'
Rente-afdekking	70%	60%-75%	Maandelijks	Signalering bij overschrijding / overleg over 'terug naar norm'
Valuta-afdekking voor \$ voor £ voor ¥ overige valuta	100% 100% 100% 0%	+/- 1% totale vermogen (of maximaal 10% op betreffende valuta exposure)	Wekelijks	'terug naar norm' bij overschrijding
Liquiditeiten	1,5%	0%-2,5%	Maandelijks	Signalering bij overschrijding/ overleg over 'terug naar norm'

Concentratierisico	Binnen categorieën: limieten binnen mandaten Op portefeuille niveau: tegenpartijbeleid bij deposito's en derivaten
Tegenpartijrisico	Tegenpartijbeleid bij deposito's en derivaten Collateral management beleid

Aanvullende op de tabel gelden de volgende opmerkingen:

- de norm en bandbreedte van de rente-afdekking zijn gebaseerd op de marktrente.
- de bandbreedte van de rente-afdekking is bedoeld om afwijkingen van de richtlijn die ontstaan door marktbewegingen en/of wijzigingen in de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen tijdig te signaleren en eventueel te corrigeren. De bandbreedte wordt niet gebruikt om actieve posities in te nemen. Een correctie van de rente-afdekking wordt pas doorgevoerd na bestuurlijks besluitvorming.
- het balansrisico wordt uitgedrukt in een percentage tracking error ten opzichte van de pensioenverplichtingen. Tracking error is een in het vermogensbeheer gehanteerd begrip waarmee een indicatie wordt gegeven van de mate van afwijking tussen het rendement van de beleggingsportefeuille en een benchmark, in dit geval de waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen.

8. Gebeurtenissen na balansdatum

8.1. Verlagen pensioenen

Het bestuur heeft in februari 2014 besloten tot verlagen van de pensioenen met 1,7%. Dat is een pro rata verlaging, de verlaging raakt de pensioenrechten van de pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers procentueel in gelijk mate. Het bestuur heeft nog een beroep gedaan op Unisys Nederland om het tekort aan te vullen, ter voorkomen van de verlaging. Unisys Nederland heeft het verzoek om een vrijwillige bijstorting niet gehonoreerd, omdat zij van mening is dat de package deal financieel voldoende robuust was en daarmee alles is gedaan om de verlaging van de pensioen te voorkomen. Dit verzoek aan Unisys Nederland maakte deel uit van een bredere oriëntatie naar de mogelijkheden om een verlaging te voorkomen. Uiteindelijk heeft dat geen andere herstelmaatregel opgeleverd.

De deelnemersraad heeft in het advies over het voorgenomen besluit de pensioenen te verlagen gesteld dat een verlaging van de pensioenen onontkoombaar is. De deelnemersraad heeft het bestuur geadviseerd op korte termijn beleid te formuleren aan de hand waarvan een verlaging van de pensioenen kan worden gecompenseerd. Bovendien adviseerde de deelnemersraad om een besluit over een te verlenen toeslag over de in 2013 opgebouwde pensioenaanspraken van de deelnemers terug te draaien.

Het bestuur heeft besloten dat laatste onderdeel van het advies niet te honoreren. Wel is toegezegd op korte termijn een beleidsnotitie op te stellen - en deelnemers te informeren - over de mogelijkheden om een verlaging in de toekomst te compenseren.

8.2. Juridische procedure over wijziging van de indexatieregeling

Het bestuur heeft in de 12^e nota van wijziging van het Unisys pensioenreglement een wijziging van de indexatieregeling vastgelegd. Daartegen heeft de deelnemersraad bezwaar aangetekend door een verzoekschrift bij de Ondernemingskamer van het Amsterdamse Gerechtshof in te dienen. Aan het verzoek heeft de deelnemersraad - kort gezegd - het volgende ten grondslag gelegd. De wijziging van de toeslagbepaling, in het bijzonder de vermindering van de toeslagambitie, is een aanmerkelijke verslechtering voor deelnemers c.s. SPUN heeft de betrokken belangen onvoldoende afgewogen en het besluit is in strijd met de wet en de statuten, omdat de pensioenovereenkomst niet rechtsgeldig is gewijzigd. SPUN heeft verweer gevoerd. Het bestuur heeft zich op het standpunt gesteld dat zij zich in de vaststellings- en de uitvoeringsovereenkomst heeft verplicht tot wijziging van de toeslagambitie. Over die wijziging heeft de deelnemersraad destijds negatief geadviseerd maar daartegen bewust geen beroep ingesteld. Bij de wijziging van het pensioenreglement gaat het nog slechts om de juiste formulering van de gewijzigde indexatieambitie. De bezwaren van de deelnemersraad richten zich niet tegen de formulering daarvan maar tegen de toeslagambitie als zodanig. En dat laatste is een gepasseerd station. In januari 2014 heeft de Ondernemingskamer dit verweer van het bestuur gehonoreerd. De wijziging van de toeslagregeling ligt besloten in eerdere besluitvorming. De deelnemersraad is door het bestuur ook niet buiten spel gezet, er is geen afbreuk gedaan aan het medezeggenschapsrecht van de deelnemersraad. De Amsterdamse rechters komen tot de slotsom, dat de deelnemersraad niet-ontvankelijk is in zijn beroep.

8.3. Verkiezingen voor het bestuur

Vanaf 1 juli 2014 bestaat het bestuur uit 4 vertegenwoordigers namens de werkgevers, 2 vertegenwoordigers namens de werknemers en 2 vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden. De werkgeversvertegenwoordigers worden benoemd door het bestuur na een voordracht door Unisys Nederland. De werknemersvertegenwoordigers worden voorgedragen door de ondernemingsraad van Unisys Nederland. De vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden worden benoemd na rechtstreeks verkiezingen onder de pensioengerechtigden.

In februari en maart hebben de verkiezingen plaatsgevonden. De heren A. Heijma en J.A. (Ko) Kroesen hebben de meeste stemmen verkregen. Zij zijn door het bestuur bij DNB ter toetsing op geschiktheid voorgedragen. Op 14 mei 2014 heeft het bestuur het droeve nieuws ontvangen van het onverwachte overlijden van de heer Kroesen. Het bestuur is diep geraakt door het overlijden. Het bestuur had hoge verwachtingen van de samenwerking met de heer Kroesen. Het bestuur heeft vervolgens besloten de nummer 3 van de verkiezingsuitslag, de heer J. Kleij, in de benoemingsprocedure te betrekken. Hij heeft daarmee ingestemd.

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER 2013

(na verwerking van het resultaat)

(in duizenden euro's)

	31 december 2013	31 december 2012
ACTIVA		
Beleggingen voor risico pensioenfonds (1)	394.418	408.988
Beleggingen voor risico deelnemers (2)	2.638	1.985
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen (3)	596	582
Vorderingen en overlopende activa (4)	8.843	16.397
Liquide middelen (5)	4.861	2.613
	<u>411.356</u>	<u>430.565</u>
PASSIVA		
Stichtingskapitaal en reserves (6)	15.212	-425
Technische voorzieningen (7)	377.826	404.008
Voorzieningen voor risico deelnemers (8)	2.638	1.985
Overige schulden en overlopende passiva (9)	15.680	24.997
	<u>411.356</u>	<u>430.565</u>
(*) De nummering verwijst naar de toelichting		
Dekkingsgraad op basis van FTK in %	104,0	99,9

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2013

(in duizenden euro's)

		2013	2012
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	(10)	12.814	6.142
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(11)	839	332
Beleggingsresultaten risico pensioenfondsen	(12)	-8.264	39.289
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(13)	101	120
Saldo waardeoverdrachten risico pensioenfondsen	(14)	102	-
Saldo waardeoverdrachten risico deelnemers	(15)	-287	-69
Pensioenuitkeringen	(16)	-13.643	-12.508
Mutatie technische voorzieningen	(17)		
Pensioenopbouw		-3.974	-3.425
Rentetoevoeging		-1.396	-5.692
Pensioenuitkeringen en afkopen		13.538	12.572
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten		299	274
Saldo overdrachten van rechten		-8	-
Wijziging marktrente		10.196	-29.245
Wijziging actuariële grondslagen		-	-3.865
Korting		6.499	-
Overige mutaties		1.028	-1.184
		26.182	-30.565
Mutatie voorzieningen risico deelnemers	(18)	-653	-383
Herverzekeringen	(19)	-522	-515
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(20)	14	-9
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	(21)	-1.314	-1.271
Diverse baten en lasten	(22)	268	-
Saldo van baten en lasten		15.637	563
Bestemming saldo			
Mutatie algemene reserve		15.637	563

3 KASSTROOMOVERZICHT 2013

(in duizenden euro's)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2013	2012
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	20.586	17.447
Premiebijdragen voor risico deelnemers	839	332
Saldo waardeoverdrachten risico pensioenfonds	96	-
Saldo waardeoverdrachten risico deelnemers	-287	-69
Pensioenuitkeringen	-13.445	-12.508
Herverzekeringen	-655	-515
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.262	-1.256
Diverse baten en lasten	182	-
Mutatie vorderingen en overlopende activa	-152	-
Mutatie overige schulden en overlopende passiva	-100	-
	5.802	3.431
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen	63.365	60.998
Aankopen beleggingen	-60.364	-72.827
Directe opbrengsten	9.224	8.230
Overige mutaties beleggingen	-14.697	2.595
Kosten vermogensbeheer	-1.082	-859
	-3.554	-1.863
Mutatie liquide middelen	2.248	1.568
Samenstelling geldmiddelen		
	2013	2012
Liquide middelen per 1 januari	2.613	1.045
Mutatie liquide middelen	2.248	1.568
Liquide middelen per 31 december	4.861	2.613

4 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland (SPUN) is statutair gevestigd te Amsterdam en houdt kantoor aan de Tupolevlaan 1 te Schiphol-Rijk. SPUN voert pensioenregelingen uit ten behoeve van de (gewezen) werknemers van Unisys Nederland. Daartoe worden rechten geadministreerd en uitkeringen verstrekt aan pensioengerechtigden. Om aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen, int SPUN pensioenpremies bij de werkgever en wordt het vermogen beheerd.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en dan in het bijzonder RJ 610 pensioenfonds.

Wijziging presentatie

De vergelijkende cijfers 2012 zijn bij een aantal posten in de jaarrekening en de daarbij horende specificaties in de toelichting daarop anders gerubriceerd dan in de jaarrekening 2012.

- | Vorderingen uit hoofde van beleggingen en de liquide middelen beleggingsrekening zijn in 2013 opgenomen onder overige beleggingen; in 2012 werden deze apart gepresenteerd.
- | De voorziening garantiecontracten en de voorziening voor zieken zijn gesaldeerd opgenomen onder herverzekeringsdeel technische voorzieningen;
- | De voorziening afgedekt door garantiecontract is gesaldeerd in de technische voorziening opgenomen;
- | De verplichtingen uit hoofde van beleggingen zijn opgenomen onder overige schulden en overlopende passiva;
- | FVP-koopsommen en premies werknemers SPUN, die in 2012 waren verantwoord onder overige baten, zijn in 2013 verantwoord onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers;
- | Premies herverzekering, die in 2012 waren verantwoord onder overige lasten, zijn in 2013 onder herverzekeringen opgenomen.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voor zover noodzakelijk, wordt op activa een voorziening voor mogelijke oninbaarheid in mindering gebracht.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van activa en passiva

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, en waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, en waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties".

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar de rapporteringsvaluta euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

	31-12-2013	31-12-2012
Amerikaanse Dollar	1,3795	1,3184
Britse Pond	0,8320	0,8110
Japanse Yen	144,8300	113,9955

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op marktwaarde. Indien die marktwaarde niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, wordt separaat vermeld op basis van welke grondslag de waardering heeft plaatsgevonden.

Het vermogen van SPUN is in ondergebracht in door Mn Services voor haar cliënten opgerichte beleggingsfondsen. Mn Services Vermogensbeheer treedt op als fondsbeheerder. Deze beleggingsfondsen worden gewaardeerd op basis van een netto vermogenswaarde.

De beleggingen voor risico deelnemers zijn ondergebracht in beleggingsfondsen die worden beheerd c.q. geadmistreerd door ING Investment Management. De beleggingsfondsen worden gewaardeerd op basis van een netto vermogenswaarde.

De toegepaste grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling zijn ontleend aan de Richtlijn 610 voor de verslaggeving van Pensioenfondsen. Tevens zijn voor de presentatie en toelichting van de beleggingen, de beleggingsresultaten en de beleggingsrisico's de bepalingen uit de Richtlijn 610 gevolgd.

SPUN maakt gebruik van renteswaps ter afdekking van het renterisico. De reële waarde van deze swaps wordt berekend met een zogenoemde discounted cash flow methode.

Vastgoedbeleggingen

Onder de vastgoedbeleggingen zijn de participaties in beursgenoteerde vastgoedmaatschappijen of niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsinstellingen opgenomen. De participaties in beursgenoteerde vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd tegen marktwaarde, gebaseerd op de beurskoers per de balansdatum. De waardering van de belangen in niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsinstellingen vindt plaats tegen de netto vermogenswaarde. Bij afwezigheid van een opgave van de fondsmanager per jaarultimo, maakt de fiducair manager zelf een gefundeerde inschatting op basis van een marktanalyse.

Aandelen

De beursgenoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de slotkoers op de balansdatum. De niet aan een beurs genoteerde aandelenfondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde op basis van de door de beheerder van het fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde.

Vastrentende waarden

De beursgenoteerde obligaties zijn gewaardeerd tegen de biedkoers op de balansdatum, inclusief de opgelopen interest per jaarultimo. De niet aan de beurs genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde op basis van de door de beheerder van het fonds laatst afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde. Leningen zijn gewaardeerd tegen actuele waarde op basis van de contante waarde van de toekomstige kasstromen. De deposito's zijn gewaardeerd tegen actuele waarde op de balansdatum.

Derivaten

Derivaten zijn financiële instrumenten, die zijn afgeleid van meer traditionele producten zoals aandelen en obligaties. Het betreft valutatermijncontracten, commodities en interest rate swaps.

De derivaten zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde. Eonia vormt de basis voor de waardering. Eonia, Euro Overnight Index Average, is het gemiddelde rentetarief waar tegen Europese banken elkaar leningen verstrekken met een looptijd van 1 dag. Dit is de waarde waarvoor het contract per jaarultimo kan worden afgewikkeld. De waarde wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

De ultimo van het jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per derivatencontract gesaldeerd, mits aan de voorwaarden voor saldering wordt voldaan. De positieve posities (na saldering) ultimo van het verslagjaar worden gepresenteerd onder derivaten. De negatieve posities (na saldering) ultimo van het verslagjaar worden gepresenteerd onder overige schulden. Onder deze laatste post zijn ook creditposities uit hoofde van credit support annexen (CSA) verantwoord.

Deze CSA-contracten hebben betrekking op derivatencontracten. De openstaande vorderingen en verplichtingen van de derivatencontracten worden wekelijks per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens, wordt er onderpand gestort bij c.q. ontvangen van de tegenpartij.

Overige beleggingen

Onder overige beleggingen worden opgenomen die beleggingen die niet als een van de hiervoor opgesomde beleggingen geclassificeerd kunnen worden. Tevens worden onder de overige beleggingen opgenomen nog af te wikkelen beleggingstransacties en liquide middelen die beheerd worden door de vermogensbeheerder.

De overige beleggingen worden gewaardeerd tegen netto vermogenswaarde, zijnde een benadering van de marktwaarde. Bij afwezigheid van een opgave per jaarultimo van de fondsmanager maakt de fiduciair manager zelf een gefundeerde inschatting op basis van een marktanalyse.

Securities lending

In de discretionaire portefeuille van SPUN vindt geen securities lending plaats. Dat is het tegen een vergoeding uitlenen van aandelen of obligaties. In de verschillende MN-fondsen waarin SPUN participeert, worden wel aandelen en obligaties uitgeleend. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen een beleggingsfonds collateral als onderpand. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen een beleggingsfonds herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van het beleggingsfonds.

Beleggingen voor rekening en risico deelnemers

De beleggingen voor risico van de deelnemers in de beschikbare premieregelingen worden eveneens op marktwaarde gewaardeerd.

Herverzekering

De risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid zijn verzekerd bij Zwitserleven. De overeenkomst loopt van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2014. Onder bepaalde voorwaarden heeft het pensioenfonds recht op een winstdeling na afloop van de contractperiode.

Betaalde herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de geamortiseerde kostprijs. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen die banktegoeden en deposito's, die onmiddellijk opeisbaar zijn, dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Zij worden onderscheiden van de tegoeden in verband met beleggingstransacties. De liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

De reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de technische voorziening, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen, in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 BW en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373, lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op marktwaarde. Die marktwaarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste schatting van de toekomstige kasstromen, die samenhangen met de op de op de balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. De onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale pensioenaanspraken en de onvoorwaardelijke indexatietoezeggingen. De contante waarde wordt berekend met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven pensioenaanspraken. Alle per de balansdatum bestaande indexatiebesluiten zijn in de berekening meegenomen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met de premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de premies waarvoor vrijstelling wegens arbeidsongeschiktheid is verleend.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van de voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Rekenrente

Gebaseerd op rentetermijnstructuur ultimo 2013 zoals gepubliceerd door DNB. Dit betreft de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde met toepassing van de Ultimate Forward Rate (UFR). Het hanteren van de UFR houdt in dat voor looptijden van 21 jaar en langer een aangepaste rentetermijnstructuur wordt gehanteerd.

Sterftekansen

Overlevingstafels: de door het Actuariële Genootschap gepubliceerde AG prognosetafel 2012-2062, met als startkolom 2014 (2012: startkolom 2013).

Partnerschap

Voor alle niet-pensioentrekkenden wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd, met gehuwdheidsfrequenties van 100% voor alle leeftijden. Voor de pensioentrekkenden wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem (feitelijke burgerlijke staat).

Leeftijdsverschil man-vrouw

De partner van de mannelijke deelnemer wordt drie jaar jonger verondersteld.

De partner van de vrouwelijke deelnemer wordt drie jaar ouder verondersteld.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

Voor het uitgesteld wezenpensioen is een opslag van 3% gehanteerd op de TV voor uitgesteld partnerpensioen voor niet-pensioentrekkenden.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

De voorziening voor toekomstige excassokosten is gelijk aan 3% van de netto voorziening pensioenverplichtingen. Deze voorziening is begrepen in de voorziening pensioenverplichtingen.

Ultimo boekjaar bedraagt de gewogen gemiddelde disconteringsvoet (de gemiddelde rente uit rentetermijnstructuur) afgerond 2,7% (2012: 2,3%).

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. De jaarlijks door de werkgever verschuldigde (reguliere) premie wordt voldaan binnen twee weken na een kwartaaleinde. De in rekening gebrachte premie wordt vastgesteld op basis van een schatting van de verschuldigde jaarpremie en is daarom als een voorschotnota te beschouwen.

Voorziening voor risico deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige schulden en overlopende passiva

Deze worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld worden baten en lasten verwerkt in het resultaat van het jaar, waarop zij betrekking hebben.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan hen in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premiebijdragen risico deelnemers

Dit betreft de ontvangen bijdragen voor de deelnemers in het kader van de beschikbare premieregeling. De premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt verstaan alle aan het boekjaar toe te rekenen inkomsten uit beleggingen, zijnde dividend van aandelen en de aan het boekjaar toe te rekenen rentebedragen van vastrentende beleggingen. Onder indirecte beleggingsopbrengsten wordt verstaan de verandering in de waarde van beleggingen. Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies en valutaverschillen.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

Op grond van de pensioenregeling voor het variabele inkomen draagt de deelnemer het beleggingsrisico, verliezen komen voor zijn rekening, winsten eveneens. Naast het beleggen van de premies in een zogenoemde life cycle mix (standaard optie), kan de deelnemer ervoor kiezen een eigen portefeuille samen te stellen en te beheren. Het beleggingsrisico ligt in beide situaties volledig bij de deelnemer.

Saldo waardeoverdrachten risico pensioenfonds

Deze post bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn de aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De uit te keren pensioenen vallen vrij uit de voorziening pensioenverplichtingen samen met 3% van die uitkeringen ter dekking van excassokosten.

Wijziging marktrente

Ultimo van het jaar wordt overgegaan naar de per die datum geldende rentetermijnstructuur, hetgeen een mutatie in de voorziening tot gevolg heeft. De bij de voorziening behorende gemiddelde marktrente bedraagt per ultimo 2013 afgerond 2,7%.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De voorziening pensioenverplichtingen wijzigt door de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

Wijziging actuariële grondslagen of methoden

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De voorziening wordt vastgesteld op basis van de AG-prognosetafel 2012-2062 en rekening houdend met voor SPUN specifieke correctiefactoren.

Mutatie voorzieningen risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers als gevolg van de stortingen, onttrekkingen en rendementen in het boekjaar.

Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreft de wijzigingen in de waarde van het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen.

Pensioenuitvoeringskosten

De kosten samenhangende met de uitvoering van de Unisys pensioenregeling zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Diverse baten en lasten

De overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2013

(in duizenden euro's)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfondsen

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2013	5.309	37.656	322.611	23.380	18.952	407.908
Aankopen/ verstrekkingen	154	15.158	44.115	-	98	59.525
Verkopen/ aflossingen	-21	-260	-47.367	-6.336	-9.094	-63.078
Overige mutaties	-	-	299	263	5.895	6.457
Waardemutaties	8	5.213	-18.498	-3.395	267	-16.405
Stand per 31 december 2013	5.450	57.767	301.160	13.912	16.118	394.407

Derivaten met een negatieve waarde						11
						394.418

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2012	5.507	32.461	290.407	16.914	16.510	361.799
Aankopen/ verstrekkingen	199	-57	71.920	18	415	72.495
Verkopen/ aflossingen	-	-	-58.488	-2.441	-	-60.929
Overige mutaties	-	-	75	1.392	1.158	2.625
Waardemutaties	-397	5.252	18.697	7.497	869	31.918
Stand per 31 december 2012	5.309	37.656	322.611	23.380	18.952	407.908

Derivaten met een negatieve waarde						1.080
						408.988

Voor een beter inzicht in de jaarrekening is in 2013 het verloop van de derivaten op een ander manier gepresenteerd als in de jaarrekening 2012. Daarnaast zijn de vorderingen uit hoofde van beleggingen en de liquide middelen beleggingsrekening bij de overige beleggingen opgenomen. In 2012 werden deze apart gepresenteerd. De cijfers 2012 zijn voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Reële waarde

Schattingen en veronderstellingen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor het bepalen van de reële waarde van de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Het fonds belegt zelf in beleggingsfondsen, maar met het oog op de transparantie inzake de beleggingen is de informatie in deze toelichting gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ("Look through"). Deze beleggingsfondsen worden gewaardeerd op basis van de intrinsieke waarde zoals bepaald door de vermogensbeheerders.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Per 31 december 2013					
Vastgoed beleggingen	-	5.450	-	-	5.450
Beleggingsinstellingen aandelen	57.767	-	-	-	57.767
Vastrentende waarden	294.161	-	6.999	-	301.160
Derivaten	-	-	13.912	-	13.912
Overige beleggingen	-	7.581	-	-14.840	-7.259
	<u>351.928</u>	<u>13.031</u>	<u>20.911</u>	<u>-14.840</u>	<u>371.030</u>

De negatieve derivaten ad 11 (opgenomen onder overige schulden) zijn op basis van netto contante waarde gewaardeerd.

De CSA Callgelden (opgenomen onder overige schulden) zijn gewaardeerd op basis van genoteerde marktprijzen.

Per 31 december 2012

Vastgoed beleggingen	-	5.309	-	-	5.309
Beleggingsinstellingen aandelen	37.656	-	-	-	37.656
Vastrentende waarden	302.211	-	20.400	-	322.611
Derivaten	-163	-	23.543	-	23.380
Overige beleggingen	8.889	7.421	-	-23.080	-6.770
	<u>348.593</u>	<u>12.730</u>	<u>43.943</u>	<u>-23.080</u>	<u>382.186</u>

Aansluiting met het totaal van de beleggingen zoals opgenomen op de balans:

	2013	2012
Stand ultimo boekjaar volgens bovenstaande overzicht	371.030	382.186
Hierin niet opgenomen:		
Liquide middelen beleggingsrekening	1.183	801
Nog af te wikkelen beleggingstransacties	<u>7.354</u>	<u>1.841</u>
	8.537	2.642
In balans opgenomen onder overige schulden:		
Derivaten met een negatieve waarde	11	1.080
CSA callgelden	<u>14.840</u>	<u>23.080</u>
	14.851	24.160
	<u><u>394.418</u></u>	<u><u>408.988</u></u>

De investeringen in MN beleggingsfondsen welke onderliggende beleggingen hebben in aandelen en vastrentende waarden zijn geplaatst onder genoteerde marktprijzen. De MN Fondsen zijn hoofdzakelijk opgebouwd uit liquide beleggingen met genoteerde marktprijzen.

De investeringen in het MN Infrastructuur Fonds en MN Onroerend goed Europa Fonds vallen in de categorie onafhankelijke taxaties. De onderliggende investeringen in deze fondsen zijn beleggingsfondsen die gebruik maken voor hun waardebepaling van taxaties.

Voor de waardering van de derivaten wordt gebruik gemaakt van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen die worden gevuld met marktconforme parameters.

De toekomstige kasstromen van de rentederivaten worden contant gemaakt tegen de EONIA curve. De verwachte kasstromen van de valutaderivaten worden contant gemaakt tegen de relevante yieldcurve van de betrokken valuta.

Bij overige beleggingen is bij andere methode de positie weergegeven van de collateralpositie. De waardering geschiedt tegen bedrag wat ontvangen danwel betaald is.

Vastgoed beleggingen

	31-12-2013		31-12-2012	
	In %		In %	
Specificatie vastgoed beleggingen naar regio:				
Europa	<u>5.450</u>	<u>100,0</u>	<u>5.309</u>	<u>100,0</u>

De vastgoedbeleggingen betreffen participaties in vastgoedmaatschappijen of niet beursgenoteerde vastgoedbeleggingsinstellingen.

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2013		31-12-2012	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar bedrijfstak:				
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	12.810	22,2	8.371	22,2
Handels- en industriële bedrijven	6.472	11,2	3.839	10,2
Energie	5.115	8,9	3.959	10,5
Technologie	7.310	12,7	4.230	11,2
Consumentengoederen	12.306	21,3	-	-
Farmacie en biotechnologie	4.704	8,1	-	-
Materialen	3.837	6,6	-	-
Overig	5.213	9,0	17.257	45,9
	57.767	100,0	37.656	100,0

Specificatie aandelen naar regio:

Europa	14.629	25,3	8.906	23,7
Noord-Amerika	17.360	30,1	10.643	28,3
Verre Oosten	6.123	10,6	3.819	10,1
Emerging Markets	19.655	34,0	14.288	37,9
	<u>57.767</u>	<u>100,0</u>	<u>37.656</u>	<u>100,0</u>

Vastrentende waarden

Specificatie vastrentende waarden naar soort:

Beleggingsinstellingen vastrentende waarden	102.789	34,1	101.656	31,5
Obligaties	182.735	60,7	196.605	61,0
Bankleningen	8.637	2,9	3.950	1,2
Deposito's	6.999	2,3	20.400	6,3
	<u>301.160</u>	<u>100,0</u>	<u>322.611</u>	<u>100,0</u>

Specificatie vastrentende waarden naar regio en sector:

Europese staatsobligaties	187.352	62,2	189.937	58,9
Emerging markets obligaties	21.705	7,2	21.508	6,7
Vastrentend-hoogrentend US obligaties	14.003	4,7	19.849	6,2
Bedrijfsobligaties	58.444	19,4	56.893	17,6
Bankleningen	8.637	2,9	3.950	1,2
Kortlopende staatsobligaties	4.020	1,3	10.074	3,1
Deposito's	6.999	2,3	20.400	6,3
	<u>301.160</u>	<u>100,0</u>	<u>322.611</u>	<u>100,0</u>

Derivaten

	31-12-2013	31-12-2012
Specificatie derivaten naar soort:		
Renteswaps	13.513	23.598
Commoditiederivaten	-	-163
Valutaderivaten	399	-55
	<u>13.912</u>	<u>23.380</u>

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2013:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Renteswaps	50.800	13.524	11
Valutaderivaten	69.598	399	-
		<u>13.923</u>	<u>11</u>

De derivaten met een negatieve waarde zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2012:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Renteswaps	44.100	24.460	862
Valutaderivaten	67.425	-	55
Commodityderivaten	5.499	-	163
		<u>24.460</u>	<u>1.080</u>

	31-12-2013	31-12-2012
Overige beleggingen		
Hedgefonds	-	8.889
Infrastructuur	7.581	7.421
Nog af te wikkelen beleggingstransacties	7.354	1.841
Liquide middelen	1.183	801
	<u>16.118</u>	<u>18.952</u>

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	2013	2012
Stand per 1 januari	1.985	1.602
Premie en stortingen	839	332
Uitkeringen en onttrekkingen	-287	-69
Beleggingsresultaten	101	120
Stand per 31 december	2.638	1.985

De beleggingen voor risico deelnemer kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2013	31-12-2012
Aandelen	129	-
Gemengd	666	-
Obligaties	1.837	-
Cash	6	-
Overige	-	1.985
	2.638	1.985

Voor 2012 is geen nadere specificatie beschikbaar.

De beleggingen voor risico deelnemers betreffen beleggingen waarbij het beleggingsrisico niet bij het pensioenfonds ligt.

	2013	2012
3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	582	591
Mutatie boekjaar	14	-9
Stand per 31 december	596	582

De herverzekerde pensioenverplichtingen bestaan uit aanspraken bij het Pensioenfonds van de Metalelektro (PME) en de vordering voorziening zieken waarvan het arbeidsongeschiktheidsrisico bij Zwitserleven is afgedekt.

	31-12-2013	31-12-2012
4. Vorderingen en overlopende activa		
Aanvullende premiestorting werkgever	7.500	14.857
Premiedebiteuren	1.322	1.518
Vooruitbetaalde bedragen	15	22
Waarde-overdrachten	6	-
	<u>8.843</u>	<u>16.397</u>

Premiedebiteuren heeft betrekking op de verschuldigde pensioenpremie over het vierde kwartaal van het boekjaar, die wordt voldaan binnen 10 dagen na afloop van een kalenderkwartaal.

De aanvullende premiestorting werkgever is in het eerste kwartaal 2014 ontvangen.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan één jaar.

5. Liquide middelen

ABN AMRO Bank N.V.	<u>4.861</u>	<u>2.613</u>
--------------------	--------------	--------------

PASSIVA

6. Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene reserve
Stand per 1 januari 2012	-988
Uit bestemming saldo van baten en lasten	<u>563</u>
Stand per 31 december 2012	-425
Uit bestemming saldo van baten en lasten	<u>15.637</u>
Stand per 31 december 2013	<u>15.212</u>

	31-12-2013		31-12-2012	
	In %		In %	
Solvabiliteit				
Aanwezig vermogen	393.038	104,0	403.583	99,9
Af: technische voorziening	377.826	100,0	404.008	100,0
Eigen vermogen	15.212	4,0	-425	-/-0,1
Af: vereist eigen vermogen	30.178	8,0	27.624	6,9
Vrij vermogen	-14.966	-4,0	-28.049	-/-7,0
Minimaal vereist eigen vermogen	15.113	4,0	16.387	4,1
Dekkingsgraad		104,0		99,9

Herstelplan

Naar aanleiding van het per 31 december 2008 geconstateerde dekkingstekort is begin 2009 door het pensioenfonds een herstelplan opgesteld. Per 31 december 2013 lag de werkelijke dekkinggraad onder het niveau van het minimaal vereist vermogen. Het pensioenfonds liep derhalve per 31 december 2013 achter op het herstelplan. Per 31 december 2013 is hierdoor een korting doorgevoerd van 1,7%, met als gevolg dat de dekkinggraad na korting 104,0% bedraagt. In de huidige cijfers per 31 december 2013 is rekening gehouden met de kortingsmaatregel.

7. Technische voorzieningen

	2013	2012
Stand per 1 januari	404.008	373.443
Pensioenopbouw	3.974	3.425
Rentetoevoeging	1.396	5.692
Pensioenuitkeringen en afkopen	-13.538	-12.572
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten	-299	-274
Saldo overdrachten van rechten	8	-
Wijziging marktrente	-10.196	29.245
Wijziging actuariële grondslagen	-	3.865
Korting	-6.499	-
Overige mutaties	-1.028	1.184
Stand per 31 december	377.826	404.008

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorie van deelnemers als volgt samengesteld:

	31-12-2013		31-12-2012	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers	322	92.518	327	103.640
Gewezen deelnemers	1.285	71.362	1.367	91.208
Pensioengerechtigden	1.140	213.916	1.072	208.095
Overige	-	30	-	1.065
	2.747	377.826	2.766	404.008

Omwille van de vergelijkbaarheid is de uitsplitsing van de voorziening 2012 is aangepast aan de gehanteerde indeling 2013.

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

SPUN voert sinds 1 januari 2013 voor 'bestaande' deelnemers een hybride pensioenregeling uit, een combinatie van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling voor het inkomen tot een bepaald salarisplafond en een beschikbare premieregeling voor het inkomen boven het salarisplafond. De tot 1 januari 2013 opgebouwde pensioenen in de eindloonregeling zijn premievrij gemaakt en worden onder voorwaarden geïndexeerd. Daarnaast wordt sinds 1 september 2012 een beschikbare premieregeling uitgevoerd voor nieuwe deelnemers. Nieuwe deelnemers zijn werknemers van Unisys Nederland die vanaf 1 september 2012 deelnemer zijn geworden.

Toeslagverlening

De belangrijkste regelingen wat betreft de indexatie van pensioenen zijn:

- Op de vanaf 1 januari 2013 opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers in de middelloon pensioenregeling wordt in beginsel elk jaar een toeslag verleend. Het bestuur beslist evenwel elk jaar in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. De hoogte van de toeslagverlening is namelijk afhankelijk van de hoogte van de daarvoor beschikbare premie. Dit betreft een zogenoemde C1 toeslag.
- Het bestuur besluit elk jaar of een toeslag wordt verleend op de tot 1 januari 2013 opgebouwde pensioenaanspraken van de actieven en inactieve deelnemers en de pensioenrechten van de pensioengerechtigden, rekening houdend met de financiële situatie van het pensioenfonds. Hetzelfde geldt voor de premievrije pensioenaanspraken en pensioenrechten voor inactieven uit de middelloonregeling. Dit betreft een zogenoemde B toeslag.

De beide toeslagregelingen zijn uitdrukkelijk voorwaardelijk; er is geen recht op toeslagverlening. Als het bestuur in enig jaar een toeslag heeft verleend, heeft de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde niet meteen recht op toeslagen in de toekomst.

De beschikbare premieregelingen kennen geen bepaling ter verhoging van de pensioenen. Het rendement op de ingelegde premies bepaalt de hoogte van het kapitaal waarmee de deelnemer op de pensioendatum een levenslang pensioen aankoopt.

8. Voorzieningen voor risico deelnemers

	2013	2012
Stand per 1 januari	1.985	1.602
Premiestortingen	839	332
Onttrekkingen	-287	-69
Waardemutaties	101	120
Stand per 31 december	2.638	1.985

	31-12-2013	31-12-2012
9. Overige schulden en overlopende passiva		
Uitkeringen	138	-
Derivaten met een negatieve waarde	11	1.080
CSA Callgelden	14.840	23.080
Voorziening WAO winstdeling	-	86
Belastingdienst	336	276
FVP-bijdragen	58	-
Verzekeringsmaatschappij	9	-
Te betalen overige kosten	79	312
Advies- en controlekosten	160	128
Overig	49	35
	15.680	24.997

Risicobeheer en derivaten

In het bestuursverslag zijn de hoofdlijnen van het risicobeleid en de daarop betrekking hebbende beheersmaatregelen verwoord. Deze toelichting bij de jaarrekening geeft meer inzicht in de specifieke kwantitatieve maatregelen. De actuele posities worden voor zover mogelijk gekwantificeerd en/of van een kwalitatieve toelichting voorzien.

Algemeen

Het vermogensbeheer wordt gekenmerkt door een beperkte risico-appreciatie bij het bestuur. Het door het bestuur vastgestelde risicobudget is het primaire sturingsinstrument voor de beheersing van beleggingsrisico's. Het risicobudget wordt vertaald naar een tracking error. De tracking error geeft weer de mate van afwijking tussen het rendement van de beleggingsportefeuille en de waarde(ontwikkeling) van de verplichtingen. Het bestuur heeft besloten voor 2013 uit te gaan van een tracking error van 6%. Circa 2/3 deel van het risicobudget wordt gealloceerd naar de return portefeuille en 1/3 deel naar de matching portefeuille. MN rapporteert maandelijks over de ontwikkeling van de tracking error.

Solvabiliteitsrisico

De belangrijkste doelstelling van SPUN is het nakomen van de pensioentoezeggingen. De solvabiliteit van het pensioenfonds moet toereikend zijn om de pensioenverplichtingen te kunnen nakomen. Wanneer SPUN beschikt over het vereist eigen vermogen wordt daaraan voldaan.

Het vereist eigen vermogen wordt vastgesteld aan de hand van de wettelijke zekerheidsmaatstaf van 97,5%. In die berekeningsmethodiek bestaat er een kans dat SPUN eens in de 40 jaar (kans van 2,5%) niet binnen één jaar over voldoende middelen beschikt om aan de verplichtingen te voldoen. Voor de berekening van de toereikende solvabiliteit, hanteert SPUN het standaardmodel van DNB. Elk risico wordt daarbij omgerekend naar een bepaalde vermogens eis. De combinatie van factoren geeft de vereiste solvabiliteit. De solvabiliteitstoets wordt zodanig vastgesteld dat schokken op de financiële markten kunnen worden opgevangen. De wijze waarop het vermogen is verdeeld over de verschillende beleggingscategorieën, is mede bepalend voor de uitkomst van de solvabiliteitstoets.

Het vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix bedraagt op 31 december 2013 € 30,8 miljoen. De dekkingsgraad komt uit op 104,0%.

De dekkingsgraad bleef ook beneden het vereist eigen vermogen van circa 108,0%, waardoor sprake is van een reservetekort.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	Vermogen	Technische voorzieningen	Dekkingsgraad %
Stand per 31 december 2012	403.583	404.008	99,9
Mutatie boekjaar	-10.545	-26.182	4,1
Stand per 31 december 2013	<u>393.038</u>	<u>377.826</u>	<u>104,0</u>
		2013	2012
		%	%
Dekkingsgraad per 1 januari		99,9	99,7
Premie		2,2	-
Uitkeringen		-	-
Toeslagen		1,6	-
Rentermijnstructuur		2,6	-
Rendement		-2,4	-
Overig		0,1	0,2
Dekkingsgraad per 31 december		<u>104,0</u>	<u>99,9</u>
		31-12-2013	31-12-2012
Het tekort op FTK grondslagen is als volgt:			
Voorziening pensioenverplichtingen		377.826	404.008
Buffers:			
S1 Renterisico		10.126	11.189
S2 Risico zakelijke waarden		21.020	32.100
S3 Valutarisico		6.637	5.971
S4 Grondstoffenrisico		-	-
S5 Kredietrisico		4.206	3.973
S6 Verzekeringstechnisch risico		9.579	10.273
Diversificatie effect		-21.390	-37.432
Vereist eigen vermogen (vereiste buffers)		<u>30.178</u>	<u>26.074</u>
Vereist pensioenvermogen (art. 132 Pensioenwet)		408.004	430.082
Aanwezig pensioenvermogen		<u>393.038</u>	<u>403.583</u>
Tekort		<u>-14.966</u>	<u>-26.499</u>

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de feitelijke asset mix in de evenwichtssituatie.

Renterisico

Het risico dat de waarde van vastrentende beleggingen en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van veranderingen in de marktrente, wordt het renterisico genoemd. Bij een rentestijging daalt de waarde van de beleggingen minder snel dan de waarde van de verplichtingen: de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de beleggingen minder snel dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van SPUN is erop gericht het renterisico te verminderen. Als norm is geformuleerd dat de totale nominale renteafdekking, in de vorm van staats- en bedrijfsobligaties alsmede renteswaps, 70% bedraagt van de totale portefeuille. Ultimo 2013 bedroeg de rente-afdekking circa 66%.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

	31-12-2013		31-12-2012	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Duration van de vastrentende waarden (voor derivaten)	301.160	6,7	322.611	6,4
Duration rentederivaten	23.598	2,5	13.513	3,8
Duration van de vastrentende waarden (na derivaten)	324.758	9,2	336.124	10,2
Voorziening pensioenverplichtingen	377.826	13,7	404.008	14,3

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad zal dalen.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2013		31-12-2012	
	in %		in %	
Resterende looptijd < 1 jaar	13.830	4,6	43.878	13,6
Resterende looptijd 1-5 jaar	61.616	20,5	57.972	18,0
Resterende looptijd > 5 jaar	225.714	74,9	220.761	68,4
	301.160	100,0	322.611	100,0

Securities lending

Binnen een aantal MN Beleggingsfondsen waarin SPUN belegt, worden stukken (aandelen en obligaties) uitgeleend. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen de betreffende beleggingsfondsen collateral als onderpand. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen de beleggingsfondsen herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van het beleggingsfonds. Het onderpand heeft gemiddeld een waarde van 105% van de uitgeleende stukken. Het aandeel van SPUN in de waarde van de ontvangen onderpanden was ultimo 2013 15.135.

Prijrisico

Door ontwikkelingen op de financiële markten stijgt of daalt de waarde van aandelen of obligaties, dat wordt het prijsrisico genoemd. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd, onder andere door diversificatie. De diversificatie wordt hieronder geïllustreerd.

In onderstaande tabel is de samenstelling van de zakelijke waarden weergegeven:

	31-12-2013	31-12-2012
Indirect onroerend goed	5.450	5.309
Aandelen Europa	14.629	8.906
Aandelen Noord Amerika	17.360	10.643
Aandelen Verre Oosten	6.123	3.819
Aandelen Opkomende landen	19.655	14.288
Hedge funds	-	8.899
Infrastructuur	7.581	7.421
	70.798	59.275

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen en verplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Het beleid van het fonds is gericht op een volledige afdekking van valutarisico's.

De belangrijkste valutarisico's die het pensioenfonds loopt zijn USD-, JPY- en GBP-risico.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta- derivaten	Nettopositie na afdekking 2013	Nettopositie na afdekking 2012
EUR	293.524	70.007	363.531	383.279
USD	52.350	-56.288	-3.938	385
GBP	12.242	-9.533	2.709	-
JPY	3.816	-3.787	29	-
Overige	32.076	-	32.076	24.244
	394.008	399	394.407	407.908

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Het pensioenfonds loopt een kredietrisico op beleggingen in obligaties en deposito's.

Een belangrijke beheersingsmaatregel van het kredietrisico is de spreiding van de vastrentende waarde over regio's en sectoren.

De samenstelling en spreiding van de vastrentende waarde kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2013		31-12-2012	
	Bedrag	Duration	Credit spread	
Europese staatsobligaties	187.352	12,6	0,1%	189.937
Obligaties opkomende landen	21.705	6,1	2,6%	21.508
Hoogrentende obligaties VS	14.003	3,7	2,8%	19.849
Bedrijfsobligaties	58.444	4,6	0,7%	56.893
Bankleningen	8.637	0,3	4,2%	3.950
Kortlopende staatsobligaties	4.019			10.074
Deposito's	6.999			20.400
	301.160			322.611

De Europese staatsobligaties zijn uitgegeven door Duitsland, Finland en Nederland. De obligaties luiden in euro's. De obligaties opkomende landen zijn uitgegeven door landen in zogenoemde opkomende regio's, zoals Latijns-Amerika, Azië, Pacific en Afrika.

De hoogrentende portefeuille bestaat uit obligaties uitgegeven door bedrijven en landen. De hoogrentende bedrijfsobligaties hebben over het algemeen een lagere rating dan "investment grade" bedrijfsobligaties.

Bankleningen zijn door banken verstrekte leningen aan het bedrijfsleven.

Deposito's en kortlopende staatsobligaties worden aangehouden om tijdelijke overtollige liquide middelen kortstondig rentedragend uit te zetten.

Creditspread is een maatstaf voor kredietrisico. Het geeft de opslag weer die de markt vraagt boven de risicovrije rente. Hoe hoger de opslag, des te hoger de markt het kredietrisico op een partij beoordeelt en des te hoger de vergoeding (de spread) is die de markt wil ontvangen voor het nemen van dit kredietrisico.

Met de duration wordt de koersgevoeligheid van vastrentende waarden voor veranderingen in de rentestand weergegeven. Een duration van bijvoorbeeld 6 geeft aan dat bij een stijging (of daling) van de rente met 1%-punt, de waarde met 6%-punten daalt (of stijgt).

De verdeling van de vastrentende waarden naar credit rating is als volgt:

	31-12-2013		31-12-2012	
		In %		In %
AAA	189.731	63,0	200.019	62,0
AA	9.035	3,0	29.035	9,0
A	36.139	12,0	29.035	9,0
BBB	33.128	11,0	32.261	10,0
<BBB	30.116	10,0	29.035	9,0
Geen rating	3.011	1,0	3.226	1,0
	301.160	100,0	322.611	100,0

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van het kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten. Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau (van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds) en het vragen van extra zekerheden, zoals onderpand. Het settlementrisico wordt verder beperkt doordat de vermogensbeheerder namens het pensioenfonds belegd in gereguleerde markten.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Het aandeel illiquide beleggingen van de totale beleggingen is in onderstaande tabel weergegeven:

	31-12-2013	31-12-2013	31-12-2013	31-12-2012
	Totaal	illiquide	Totaal	illiquide
	x € 1.000	x € 1.000	%	%
Vastrentende waarden	301.160	-	0%	1%
Zakelijke waarden	70.798	13.031	18%	36%
Overig (incl.CSA callgelden)	7.609	-	0%	0%
Totaal	379.567	13.031	3%	7%

Onder de illiquide zakelijke waarden zijn opgenomen Infrastructuur en onroerend goedfondsen.

De liquide middelen zijn een combinatie van de daadwerkelijke liquide middelen in portefeuille, deposito's en de cash uit hoofde van onderpand bij de derivatenpositie (rente- en valuta-afdekking). Liquiditeiten die zijn toegewezen aan een belegging blijven buiten beschouwing.

Actuariële risico's

De actuariële risico's zijn het langlevens-, het kortlevens- (of overlijdens-) en het arbeidsongeschiktheidsrisico. Het belangrijkste actuariële risico is het langlevensrisico, het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld werd verondersteld bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan kan de vermogensopbouw van de pensioenen niet toereikend zijn voor de toekomstige uitkering van de pensioenen. Door toepassing van de AG prognosetafel wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De toegenomen levensverwachting is daarmee op adequate wijze verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. De toename van de voorziening gaat ten koste van het vermogen van SPUN.

Het langlevensrisico kan worden beheerst binnen het pensioencontract door de pensioenleeftijd te koppelen aan de levensverwachting.

Het kortlevensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor door het fonds onvoldoende voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het fonds heeft het overlijdensrisico herverzekerd.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Het fonds heeft het arbeidsongeschiktheidsrisico herverzekerd.

Tegenpartijrisico

Om het tegenpartijrisico te beperken wordt op de lopende derivatenposities onderpand gevraagd, afgestemd op basis van de omvang van het ongerealiseerde resultaat. Dit gebeurt, afhankelijk van de overeenkomst met de tegenpartij, op weekbasis. Na afstemming tussen partijen wordt het onderpand de volgende werkdag geleverd. De vermogensbeheerder gaat er namens SPUN vanuit dat alleen met tegenpartijen met een minimale rating A1 (volgens Moody's) of A+ (Standaard & Poor) derivatenposities mogen worden ingenomen.

De waarde van het onderpand dat met de tegenpartij is uitgewisseld minus de waarde van de derivaten met deze tegenpartij geeft de netto positie (exposure) van SPUN weer. Bij een positieve waarde van de exposure kan bij de eerstvolgende collateral call Mn Services namens SPUN onderpand gevraagd worden.

In onderstaande tabel wordt de totale exposure per 31 december 2013 van de derivaten weergegeven (in mln. euro).

Onderpand	Waarde derivaten	Exposure
14,8	13,9	0,9

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

	31-12-2013	31-12-2012
Duitse staat	89.241	105.778
Nederlandse staat	83.852	82.846
Finse staat	18.278	11.948

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Operationele risico's hebben onder meer betrekking op een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van pensioendata, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds op verschillende wijzen beheerst, al naar gelang de aard van het risico. Dit gebeurt onder meer door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur. Van de dienstverleners wordt verlangd dat zij documenten overleggen, waaruit blijkt in welke mate hun interne processen met waarborgen zijn omgeven. Over het boekjaar 2013 zijn van MN, Syntrus Achmea Pensioenbeheer en ING IM zogenoemde ISAE 3402-verklaring ontvangen. Die verklaringen bevatten geen bijzonderheden.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties

De Stichting heeft geen leningen verstrekt aan en vordering op de (voormalige) bestuurders.

Er zijn geen transacties met verbonden partijen anders dan die opgenomen in de tussen partijen vigerende uitvoeringsovereenkomst.

Beloning bestuursleden

De bestuursleden van SPUN ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden. Ook de benoemde partijen ontvangen geen vergoeding.

De bestuurskosten zoals vermeld in de jaarrekening bevatten geen bezoldigingselementen.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. heeft het fonds een administratieovereenkomst afgesloten voor de periode 2013 tot en met 2017. De toekomstige verplichting die hieruit voortvloeit bedraagt € 1.075.000.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2013

(in duizenden euro's)

	2013	2012
10. Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Periodieke premiebijdragen	5.298	6.102
Aanvullende premie	7.500	-
FVP-koopsommen	16	40
	<u>12.814</u>	<u>6.142</u>

Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de bijdragen voor de werknemers SPUN en de FVP-koopsommen verantwoord onder premiebijdragen werkgevers en werknemers 2012. In het jaarrapport 2012 waren deze verantwoord onder overige baten.

De kostendeekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

Kostendeekkende premie	6.110	4.982
Gedempte premie	5.753	4.876
Feitelijke premie (inclusief premiebijdragen voor risico deelnemers)	13.653	6.454

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

Actuarieel benodigde koopsom	4.920	4.373
Opslag voor uitvoeringskosten	908	341
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	282	268
	<u>6.110</u>	<u>4.982</u>

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

Actuarieel benodigde koopsom	4.586	4.274
Opslag voor uitvoeringskosten	908	341
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	259	261
	<u>5.753</u>	<u>4.876</u>

11. Premiebijdragen voor risico deelnemers

Periodieke premies	<u>839</u>	<u>332</u>
--------------------	------------	------------

12. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	Directe beleggings- opbrengsten 2013	Indirecte beleggings- opbrengsten 2013	Kosten van vermogens- beheer 2013	Totaal 2013
Vastgoed beleggingen	154	8	-	162
Beleggingsinstellingen aandelen	522	5.213	-	5.735
Vastrentende waarden	7.031	-18.498	-	-11.467
Derivaten	1.695	-3.396	-	-1.701
Overige beleggingen	-177	267	-	90
Overige opbrengsten en lasten	-1	-	-1.082	-1.083
	<u>9.224</u>	<u>-16.406</u>	<u>-1.082</u>	<u>-8.264</u>
	Directe beleggings- opbrengsten 2012	Indirecte beleggings- opbrengsten 2012	Kosten van vermogens- beheer 2012	Totaal 2012
Vastgoed beleggingen	222	-397	-	-175
Beleggingsinstellingen aandelen	123	5.252	-	5.375
Vastrentende waarden	6.756	18.697	-	25.453
Derivaten	1.152	7.497	-	8.649
Overige beleggingen	-23	869	-	846
Overige opbrengsten en lasten	-	-	-859	-859
	<u>8.230</u>	<u>31.918</u>	<u>-859</u>	<u>39.289</u>

13. Beleggingsresultaten risico deelnemers

	Directe beleggings- opbrengsten 2013	Indirecte beleggings- opbrengsten 2013	Kosten van vermogens- beheer	Totaal 2013	Totaal 2012
Beleggingsresultaten risico deelnemers	-	101	-	101	120

	2013	2012
14. Saldo waardeoverdrachten risico pensioenfonds		
Overgenomen uit voorziening risico deelnemers	102	-
De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van:		
- de overgenomen pensioenverplichting	101	-
Het resultaat op:		
- de overgenomen pensioenverplichting	1	-
15. Saldo waardeoverdrachten risico deelnemers		
Overgedragen pensioenverplichtingen	-287	-69
16. Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	11.461	10.316
Partnerpensioen	1.926	1.853
Wezenpensioen	55	54
Arbeidsongeschiktheid	144	246
Afkopen	57	39
	13.643	12.508

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 451,22 (2012: € 438,44) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

17. Mutatie technische voorzieningen

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen het effect op de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van de in het verslagjaar opgebouwde nominale pensioenrechten.

Korting

Per 31 december 2013 is vanwege de financiële positie van het pensioenfonds een korting doorgevoerd ter grootte van 1,7% op de opgebouwde pensioenaanspraken. De korting resulteert in een verlaging van 6.499.

Rentetoevoeging

De technische voorzieningen zijn in het boekjaar opgerent met 0,351% (2012: 1,544%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2012.

Pensioenuitkeringen en afkopen

In de voorziening pensioenverplichtingen zijn de actuarieel verwachte uitkeringen opgenomen gedurende het boekjaar. Onder deze post is de verwachte vrijval uit de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van het doen van uitkeringen verantwoord.

Het resultaat op uitkeringen wordt met name verklaard doordat in het verleden in de jaarrekening geen rekening is gehouden met een reservering van pensioenuitkeringen voor pensioentrekkenden die niet gevonden zijn, de zogenaamde onvindbaren. In de feitelijke uitkeringen in 2013 worden deze uitkeringen eenmalig met terugwerkende kracht meegenomen. Tot en met 2012 is een bedrag van 110 opgenomen ten behoeve van de onvindbaren.

Uitvoeringskosten

In de voorziening pensioenverplichtingen is een voorziening opgenomen ter dekking van toekomstige excassokosten, ter grootte van 3% van de TV. Een deel van deze voorziening (406) valt vrij door het doen van uitkeringen in het boekjaar.

Wijziging rentetermijnstructuur

Het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 31 december 2012. Ultimo boekjaar vindt een omrekening plaats naar de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2013. Het effect van deze omrekening is onder deze post verantwoord.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en methoden ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen beoordeeld en indien nodig herzien. De actuariële uitgangspunten zijn in 2013 niet gewijzigd.

Overige wijzigingen

	2013	2012
Resultaat op kanssystemen:		
Resultaat op sterfte	-1.114	368
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-288	515
Resultaat op mutaties	378	-
Resultaat op overige technische grondslagen	-4	301
	<u>-1.028</u>	<u>1.184</u>

Het resultaat op overige wijzigingen wordt met name beïnvloed door het resultaat op sterfte. In 2013 zijn meer mensen overleden dan verondersteld.

18. Mutatie voorzieningen risico deelnemers

Mutatie boekjaar	<u>-653</u>	<u>-383</u>
------------------	-------------	-------------

19. Herverzekeringen

Premies voor risicokapitaal	216	233
Premies voor arbeidsongeschiktheidskapitalen	306	282
	<u>522</u>	<u>515</u>

20. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Mutatie waarde herverzekeringspolissen	<u>-14</u>	<u>9</u>
--	------------	----------

21. Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Administratiekosten	446	178
Adviseurs- en controlekosten	359	515
Overige kosten	91	109
Kosten inhuur derden	151	168
Salariskosten inclusief overige kosten	228	261
Bestuurskosten	39	40
	<u>1.314</u>	<u>1.271</u>

Ingevolge artikel 382a Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek wordt gemeld dat de onder adviseurs- en controlekosten opgenomen accountantskosten ad 60 alleen betrekking hebben op controle van de jaarrekening.

Deze werkzaamheden zijn zowel in 2013 als 2012 uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het pensioenfonds in het boekjaar 2013 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het pensioenfonds in het boekjaar 2013 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2013 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld;

	2013	2012
22. Diverse baten en lasten		
Vrijval voorziening WAO-winstdeling en premies arbeidsongeschiktheid	292	-
Premies ten laste van fonds	-24	-
	<u>268</u>	<u>-</u>

Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de bijdragen voor de werknemers en de FVP-koopsommen 2012 verantwoord onder premiebijdragen werkgevers en werknemers. In het jaarrapport 2012 waren deze verantwoord onder overige baten.

Personeelsleden

Ultimo boekjaar zijn bij het fonds 2 werknemers in dienst.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Schiphol-Rijk, 25 juni 2014

Het Bestuur,

W. Brandse
Voorzitter/penningmeester

W. Hamers

R. Topsvoort
Secretaris

E. Nilsson

W. van der Gaag

C. Gunning

M. Eisma

H. den Dulk

OVERIGE GEGEVENS

OVERIGE GEGEVENS

1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

De bestemming van het saldo van baten en lasten is vastgelegd in de ABTN. Het resultaat wordt toegevoegd aan de reserve.

2 Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

In verband met de financiële situatie van het pensioenfonds ultimo 2013 heeft het bestuur in februari 2014 een korting van de pensioenen per 1 april 2014 vastgesteld van 1,7%. Deze korting is in de jaarcijfers 2013 verwerkt. De opgebouwde pensioenkapitalen uit hoofde van de beschikbare premieregelingen vallen buiten deze korting.

3 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland te Amsterdam is aan Milliman Pensioenen vof de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

In verband met de slechte vermogenspositie heeft het bestuur van het pensioenfonds besloten de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten per 1 april 2014 met 1,7%. Deze korting is reeds verwerkt in de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2013.

Amsterdam, 25 juni 2014

Drs. R. van der Meer AAG
verbonden aan Milliman Pensioenen v.o.f.

4 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland te Amsterdam Zuidoost gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Unisys Nederland per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 25 juni 2014

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door S.A. van Kempen RA

BIJLAGEN

1 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

	2013	
	Aantal	Aantal
Deelnemers		
Stand vorig boekjaar		327
Nieuwe toetredingen	12	
Ontslag met premievrije aanspraak	-7	
Ingang pensioen	-10	
Overlijden	-1	
Andere oorzaken	1	
		-5
Stand einde boekjaar		322
Gewezen deelnemers		
Stand vorig boekjaar		1.367
Herintreding	7	
Ingang pensioen	-84	
Overlijden	-3	
Afkopen	-1	
Andere oorzaken	-1	
		-82
Stand einde boekjaar		1.285
Pensioentrekkenden		
Stand vorig boekjaar		1.072
Ingang pensioen	126	
Overlijden	-41	
Afloop	-1	
Afkoop emigratie/klein pensioen	-16	
		68
Stand einde boekjaar		1.140
		2.747